

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU24

Kommunala och regionala frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet. Yrkandena gäller bl.a. frågor om kommunal samverkan, ett nytt frikommunförsök, kommunal kompetens, kommunalt partistöd, villkoren för förtroendevalda, representation och minoritetsskydd, revision och ansvarsprövning samt kommunala folkomröstningar.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, V, C).

Behandlade förslag

29 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Utskottets överväganden.....7

 Kommunal samverkan m.m.....7

 Nytt frikommunförsök.....11

 Kommunal kompetens.....13

 Kommunsammanläggningar.....16

 Det regionala utvecklingsuppdraget18

 Demokrativillkor i kommuner och regioner21

 Kommunalt partistöd.....23

 Byte av partitillhörighet.....26

 Återkallande av ledamotsuppdraget29

 Representation och minoritetsskydd m.m.31

 Fullmäktigesammanträden på måndagar33

 Villkoren för förtroendevalda.....35

 Kommunala och regionala anställningar38

 Kommunanställdas beredskap39

 Kommunala konkurser41

 Revision och ansvarsprövning m.m.42

 Kommunala folkomröstningar m.m.45

 Pensionärsråd47

Reservationer49

 1. Kommunal samverkan m.m., punkt 1 (C)49

 2. Nytt frikommunförsök, punkt 2 (C).....50

 3. Kommunal kompetens, punkt 3 (V)51

 4. Pensionärsråd, punkt 18 (S).....51

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag53

 Motioner från allmänna motionstiden 2025/2653

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kommunal samverkan m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:3130 av Kristina Axén Olin (M) och

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 44.

Reservation 1 (C)

2. **Nytt frikommunförsök**

Riksdagen avslår motion

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 45.

Reservation 2 (C)

3. **Kommunal kompetens**

Riksdagen avslår motion

2025/26:3440 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 39.

Reservation 3 (V)

4. **Kommunsammanläggningar**

Riksdagen avslår motion

2025/26:2536 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD)
yrkandena 1 och 2.

5. **Det regionala utvecklingsuppdraget**

Riksdagen avslår motion

2025/26:1388 av Karin Sundin m.fl. (S).

6. **Demokrativillkor i kommuner och regioner**

Riksdagen avslår motion

2025/26:436 av Kristina Axén Olin m.fl. (M).

7. **Kommunalt partistöd**

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:86 av Josef Fransson (SD) yrkande 1 och

2025/26:550 av Johan Andersson (S).

8. **Byte av partitillhörighet**

Riksdagen avslår motion

2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4.

9. **Återkallande av ledamotsuppdraget**

Riksdagen avslår motion

2025/26:2552 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD)
yrkandena 1–4.

10. Representation och minoritetsskydd m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:2594 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD)
och

2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3.

11. Fullmäktigesammanträden på måndagar

Riksdagen avslår motion

2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

12. Villkoren för förtroendevalda

Riksdagen avslår motion

2025/26:446 av Serkan Köse (S).

13. Kommunala och regionala anställningar

Riksdagen avslår motion

2025/26:1302 av Dzenan Cisija (S).

14. Kommunanställdas beredskap

Riksdagen avslår motion

2025/26:2968 av Marléne Lund Kopparklint (M).

15. Kommunala konkurser

Riksdagen avslår motion

2025/26:148 av Eric Palmqvist (SD).

16. Revision och ansvarsprövning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2025/26:85 av Josef Fransson (SD),

2025/26:1760 av Boriana Åberg (M),

2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5 och

2025/26:3119 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD).

17. Kommunala folkomröstningar m.m.

Riksdagen avslår motion

2025/26:1717 av Jonas Andersson (SD) yrkandena 1 och 2.

18. Pensionärsråd

Riksdagen avslår motion

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 92.

Reservation 4 (S)

Stockholm den 17 februari 2026

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Michael Rubbestad (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Ulrik Nilsson (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Muharrem Demirok (C), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M) och Peter Hedberg (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 29 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2025/26. Yrkandena rör bl.a. frågor om kommunal samverkan, ett nytt frikommunförsök, kommunal kompetens, kommunalt partistöd, villkoren för förtroendevalda, representation och minoritetsskydd, revision och ansvarsprövning samt kommunala folkomröstningar.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Kommunal samverkan m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över regelverket kring lokaliseringsprincipen och att ge kommunerna möjlighet att flytta verksamhetsområden som är starkt reglerade av staten till en annan kommun eller till den regionala nivån.

Jämför reservation 1 (C).

Motionerna

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om att kommunerna bör ges möjlighet att på frivillig väg flytta verksamhetsområden som är starkt reglerade av staten till en annan kommun eller till den regionala nivån. Möjligheten ska gälla för verksamhetsområden där utrymmet för kommunalt självstyre är mycket begränsat, t.ex. hälso- och miljöskydd eller ekonomiskt bistånd. Enligt motionärerna är det svårt eller orimligt dyrt för många små kommuner att rekrytera den specialistkompetens som behövs för handläggning eller myndighetsutövning inom vissa områden. Vidare framhålls att det enligt lagar och förordningar finns åtaganden som är orimligt kostsamma för små kommuner. Motionärerna vill med förslaget möjliggöra en differentierad ansvarsfördelning på kommunal nivå för att servicen ska kunna upprätthållas även i mindre kommuner.

I motion 2025/26:3130 av Kristina Axén Olin (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över regelverket kring lokaliseringsprincipen. Motionären framhåller att kommunal verksamhet enligt lokaliseringsprincipen måste ha en tydlig anknytning till kommunen, vilket kan begränsa möjligheterna att stödja projekt som har större betydelse men som inte strikt ligger inom kommunens geografiska gränser. Motionären vill därför att lokaliseringsprincipen moderniseras så att vi kan tänka regioner i stället för kommuner. För att möjliggöra fler samarbeten och främja större satsningar vill motionären också att undantagen från lokaliseringsprincipen utvidgas för kulturverksamheter och näringslivsprojekt som bedöms ha ett betydande värde för kommunens invånare. Detta skulle enligt motionären uppmuntra till samarbete mellan kommuner och möjliggöra större kulturella och kommersiella satsningar som kan gagna hela regionen.

Bakgrund

Sverige har sedan 1971 ett enhetligt kommunbegrepp. Det innebär bl.a. att alla kommuner i huvudsak har samma uppgifter och följer samma lagstiftning; ansvarsfördelningen är symmetrisk. Begreppet symmetri används alltså i det här sammanhanget för att beskriva en situation där organ på samma nivå, t.ex. regioner och kommuner, har samma ansvar. Asymmetri (eller differentiering) avser i stället avvikelser från denna princip. Tanken med en asymmetrisk modell är att kommunernas ansvarsförhållanden ska kunna anpassas efter kommunernas kapacitet. Kommunal samverkan betraktas i sammanhanget inte som en form av asymmetri eftersom ansvaret gentemot väljarna i en sådan situation kvarstår hos de kommunala beslutsfattare som lämnar ifrån sig utförandeuppgiften.

Det finns i dag vissa undantag från symmetriprincipen i Sverige. Dessa är dock förhållandevis marginella och handlar främst om att enskilda kommuner kan ta över ansvaret för vissa uppgifter från statliga myndigheter eller från regionen. Den asymmetriska ansvarsfördelningen är vidare inte enhetligt reglerad, och i speciallagstiftning har lagstiftaren valt olika lösningar. Asymmetri kan lagtekniskt införas på olika sätt. En variant är att lagstiftaren direkt i lag tydligt anger vilka av kommunerna som har mer omfattande uppgifter. Ett annat sätt är att i lagstiftning reglera ett ansökningsförfarande för kommuner som, om dessa vill, kan tilldelas ansvaret för vissa nya uppgifter. En ytterligare variant är att i lag ange att huvudmannen kan välja att avtala med en annan part (kommun, region eller stat) att överlämna ansvaret för uppgifterna till denne. Kombinationer av dessa modeller används ibland, t.ex. i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk där vissa kommuner pekas ut som förvaltningsområden men det även finns möjlighet för övriga kommuner att ansöka hos regeringen om att ingå i ett förvaltningsområde.

Gällande rätt

I 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), förkortad KL, anges att kommuner och regioner själva får ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar. Bestämmelsen ger uttryck för den s.k. lokaliseringsprincipen som innebär att en åtgärd som i och för sig kan anses vara av allmänt intresse också måste ha en koppling till en kommuns område eller dess medlemmar för att ingå i en kommuns allmänna befogenhet. Denna princip är ytterst ett uttryck för landets indelning i kommuner och deras funktion av lokala självförvaltningsorgan och har från de moderna kommunernas bildande ansetts som en självklar princip (se t.ex. prop. 1948:140 s. 71–72).

Lokaliseringsprincipens krav på anknytning inriktar sig på både kommunmedlemmarna och kommunens geografiska område. En åtgärd kan alltså vara förenlig med lokaliseringsprincipen om den har anknytning till kommunens medlemmar utan att vara knuten till kommunens geografiska

område. Det finns inget förbud mot att en kommun engagerar sig i t.ex. markinnehav eller anläggningar inom en annan kommuns område om det är nödvändigt för den egna kommunen. Vidare finns undantag från lokaliseringsprincipen i speciallagstiftning, t.ex. i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter och lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Det finns även reglering som ger kommunala bolag möjlighet att på vissa områden, t.ex. i fråga om elproduktion, bedriva verksamhet med undantag från lokaliseringsprincipen.

I 9 kap. KL finns bestämmelser om kommunal samverkan genom kommunalförbund, gemensamma nämnder och avtalssamverkan. En generell möjlighet för kommuner och regioner att avtalssamverka infördes i kommunallagen den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:151, bet. 2017/18:KU30, rskr. 2017/18:304). Av 9 kap. 37 § KL följer att en kommun eller en region får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region. Denna typ av samverkan är undantagen från lokaliseringsprincipen. Syftet är att förenkla möjligheterna att samverka inom kommunsektorn och exempelvis ge flera mindre kommuner möjlighet att samverka om en viss uppgift med effektivitetsvinster som följd (prop. 2017/18:151 s. 24 f.).

Tidigare utredningar

Frågor som rör asymmetrisk ansvarsfördelning har varit föremål för flera utredningar. Kommunutredningen konstaterade i sitt slutbetänkande Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8) bl.a. att möjligheten till generell avtalssamverkan är en förhållandevis enkel lösning för kommuner som inte har tillräcklig kapacitet att sköta vissa uppgifter. När det gäller frågan om asymmetrisk ansvarsfördelning såg utredningen flera svårigheter och lämnade därför inget förslag om att införa en heltäckande asymmetrisk modell i Sverige. Däremot ansåg utredningen att en förändring av kommuners uppgifter borde prövas inom ramen för en begränsad försöksverksamhet.

Försöksverksamhetskommittén presenterade i sitt slutbetänkande Förändring genom försök – Försöksverksamhet i den kommunala sektorn (SOU 2023:94) vissa förslag som rörde frågan om att föra över ansvar från staten eller regionerna till enbart vissa kommuner.

Kommunperspektivutredningen ansåg i sitt slutbetänkande Steg mot stärkt kapacitet (SOU 2024:6) bl.a. att kommunerna behöver intensifiera sitt arbete med att stärka sin kapacitet genom samverkan. I betänkandet framhölls samverkan med systematisk uppgiftsfördelning som ett alternativ till en mer generell asymmetrisk ansvarsfördelning som läggs fast på nationell nivå. Modellen innebär att kommunerna inom ett samverkansområde fördelar uppgifter som kräver ett större befolkningsunderlag så att en kommun ansvarar

för en viss uppgift för hela samverkansområdet och en annan kommun för en annan uppgift osv.

Statskontoret överlämnade i mars 2023 rapporten Hand i hand – en analys av kommunal samverkan (2023:5) till regeringen. I rapporten konstaterades bl.a. att den lagändring gällande avtalssamverkan som trädde i kraft 2018 har haft avsedd effekt och därmed utvidgat kommunernas reella möjligheter att avtalssamverka.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om nya former av kommunala samarbeten behandlades av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet ansåg att det då pågående utredningsarbetet om avtalssamverkan inte borde föregripas och avstyrkte motionsyrkandena.

Frågan om samverkan behandlades även i betänkande 2017/18:KU33. Utskottet hänvisade då till förslagen i proposition 2017/18:151 om en generell möjlighet att avtalssamverka och till att det i Kommunutredningens fortsatta arbete ingick att analysera i vilken utsträckning bl.a. kommunal samverkan skulle kunna bidra till att stärka kommunernas förmåga att möta samhällsutvecklingen. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen. Motionsyrkandet avstyrktes därmed.

När frågan om kommunal samverkan behandlades våren 2023 konstaterade utskottet att bestämmelser som ger kommuner och regioner generella möjligheter att avtalssamverka hade införts i kommunallagen (bet. 2022/23:KU29). Vidare konstaterade utskottet att Kommunutredningens slutbetänkande, som var under beredning inom Regeringskansliet, innehöll ett flertal förslag med syftet att stärka kommunernas kapacitet. Utskottet noterade också Försöksverksamhetskommitténs pågående arbete och Statskontorets då nyligen avrapporterade arbete med frågor om kommunal samverkan och kommunal försöksverksamhet. Mot bakgrund av det arbete som pågick på området var utskottet inte berett att ställa sig bakom något initiativ om att utreda en ny kommunreform, och motionsyrkandet avstyrktes därmed.

Våren 2024 behandlade utskottet ett motionsyrkande om asymmetrisk ansvarsfördelning (bet. 2023/24:KU15). Utskottet konstaterade att frågan nyligen hade blivit utredd av Kommunutredningen och att även Kommunperspektivutredningen och Försöksverksamhetskommittén tog upp frågor som rörde asymmetrisk ansvarsfördelning. Betänkandena var under beredning inom Regeringskansliet, och utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet.

Frågan om asymmetrisk ansvarsfördelning behandlades senast av utskottet våren 2025. Utskottet noterade då att frågor som rörde asymmetrisk ansvarsfördelning nyligen hade övervägts inom flera utredningar. Utskottet såg därför inte skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande om att kommunerna skulle ges möjlighet att flytta verksamhetsområden till en annan kommun eller till

den regionala nivån. Motionsyrkandet avstyrktes. En reservation lämnades (C).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och ser inte skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande om att kommunerna ska ges möjlighet att flytta verksamhetsområden till en annan kommun eller till den regionala nivån. Utskottet är inte heller berett att förorda en översyn av regelverket kring lokaliseringsprincipen. Motionsyrkandena avstyrks.

Nytt frikommunförsök

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att genomföra ett nytt frikommunförsök.

Jämför reservation 2 (C).

Motionen

I partimotion 2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om att ett nytt frikommunförsök bör genomföras där kommuner och regioner kan ansöka om att genomföra försöksverksamheter som utvecklar de demokratiska processerna och underlättar deras möjlighet att klara sina offentliga åtaganden. Försöksverksamheterna ska syfta till att stärka kommunsektorns kapacitet, konkurrenskraft och självstyre och ska möjliggöras genom författningsändringar, dispenser och undantag. Ett nytt frikommunförsök bör enligt motionärerna också kunna användas för att pröva ett antal förenklingar i beslutsprocesserna för små kommuner.

Bakgrund

Stat-kommunberedningen föreslog 1984 att en försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse skulle genomföras. Riksdagen beslutade i juni 1984 att en sådan försöksverksamhet, det s.k. frikommunförsöket, skulle inledas. Riksdagsbeslutet innefattade dels en lag (1984:382, omtryckt 1988:382) om försöksverksamhet med en friare kommunal nämndorganisation, dels ett principiellt bemyndigande för regeringen att inom ramen för försöksverksamheten medge avsteg från vad riksdagen beslutat i samband med anvisning av anslag, godkännande av riktlinjer för en viss verksamhet och liknande åtgärder. I samband med att frikommunförsöken avslutades 1991 gjorde regeringen bedömningen att de hade spelat en viktig roll för att förnya och utveckla kommunernas verksamhet (prop. 1991/92:13 s. 8).

Pågående arbete

Produktivitetskommissionen

Regeringen beslutade den 20 april 2023 att tillsätta en kommitté för högre produktivitetstillväxt – en produktivetskommission – som bl.a. hade i uppdrag att identifiera hinder mot och möjligheter att öka produktiviteten i den offentliga sektorn och lämna förslag för att uppnå detta. I april 2024 överlämnade kommissionen delbetänkandet *Goda möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2024:29). Slutbetänkandet *Fler möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2025:96) överlämnades den 1 oktober 2025.

Frågan om försöksverksamhet behandlas framför allt i delbetänkandet. Kommissionen föreslår bl.a. att regeringen ska säkerställa att metodstöd och vägledningar för den offentliga sektorns medverkan i försöksverksamheter tas fram, sprids och används. Vidare gör kommissionen bedömningen att statliga regelförändringar i högre grad bör testas på kommunal nivå. För att möjliggöra lärande inom kommunsektorn är det enligt kommissionen centralt att kommuner och regioner genomför försöksverksamhet och att detta görs på ett sätt som möjliggör effektiva utvärderingar och kunskapsspridning.

Produktivitetskommissionens betänkanden har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Uppdrag till Statskontoret

Den 8 maj 2025 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå regelförenklingar och försöksverksamheter för ökad effektivitet i kommunal verksamhet. Uppdraget innebär att kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra aktörer får lämna förslag på förbättrade regler och försöksverksamheter till Statskontoret som sedan ska arbeta vidare med de förslag som bedöms vara genomförbara och som förväntas ge störst nytta. Statskontoret ska löpande lämna rapporter med förslag till regeringen och uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2020 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att genomföra ett nytt frikommunförsök (bet. 2019/20:KU15). Utskottet konstaterade då att förslag om ett nytt frikommunförsök fanns i betänkanden av såväl Tillitsdelegationen som Kommunutredningen, som var under beredning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att beredningen inte borde föregripas.

Även våren 2024 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att genomföra ett nytt frikommunförsök (bet. 2023/24:KU15). Utskottet konstaterade då att frågan om kommunal försöksverksamhet nyligen hade blivit utredd av Försöksverksamhetskommittén. Utskottet ansåg att den pågående beredningen av utredningens förslag inte borde föregripas och avstyrkte därför motionsyrkandet.

Frågan om kommunal försöksverksamhet behandlades senast av utskottet våren 2025 (bet. 2024/25:KU26). Utskottet noterade då att frågan nyligen hade blivit utredd av Försöksverksamhetskommittén och att Produktivitetskommissionen hade lämnat förslag och bedömningar som rörde försöksverksamhet i kommuner och regioner. Vidare noterade utskottet att regeringen avsåg att undersöka förutsättningarna för en ökad användning av försöksverksamhet på statlig, regional och kommunal nivå. Regeringen hade också avsatt medel för att främja försöksverksamhet i kommunsektorn. Mot bakgrund av det arbete som pågick på området såg utskottet inte skäl att ta något initiativ till ett nytt frikommunförsök och motionsyrkandet avstyrktes därför. En reservation lämnades (C).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att frågan om kommunal försöksverksamhet nyligen har blivit utredd av Försöksverksamhetskommittén och att Produktivitetskommissionen har lämnat förslag och bedömningar som rör försöksverksamhet i kommuner och regioner. Vidare noterar utskottet att Statskontoret har fått i uppdrag att analysera och föreslå regelförenklingar och försöksverksamheter för ökad effektivitet i kommunal verksamhet. Mot bakgrund av det arbete som pågår på området ser utskottet inte skäl att ta något initiativ till ett nytt frikommunförsök. Motionsyrkandet avstyrks.

Kommunal kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ge kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder mot länder som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt.

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3440 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 39 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag om lagstiftning som ger kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder mot länder som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt. Enligt motionärerna bör kommunmedborgare kunna ha en rimlig förväntan på att deras skattepengar inte går till stater som bryter mot internationell rätt. Beslutet ska grunda sig på beslut av t.ex. FN eller Internationella domstolen eller på en arresteringsorder från Internationella brottmålsdomstolen.

Gällande rätt

Regeringsformen

I 1 kap. 6 § regeringsformen (RF) anges att regeringen styr riket och att den är ansvarig inför riksdagen. Av 10 kap. 1 § framgår att överenskommelser med andra stater eller med mellanfolkliga organisationer ingås av regeringen. Regeringen får enligt 10 kap. 2 § ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Under vissa förutsättningar som framgår av 10 kap. 3 och 4 §§ krävs riksdagens godkännande innan regeringen ingår en för riket bindande internationell överenskommelse. Bestämmelserna ska enligt 10 kap. 5 § tillämpas på andra former av förpliktelser för riket än överenskommelser.

Kommunallagen m.m.

Enligt 1 kap. 2 § KL sköter kommuner och regioner på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som anges i kommunallagen eller annan författning. Närmare bestämmelser om kommunala angelägenheter finns i lagens andra kapitel. Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar (2 kap. 1 §). Kommuner och regioner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en annan region eller någon annan ska ha hand om (2 kap. 2 §). I författningskommentaren till 2 kap. 2 § KL anges att bestämmelsen tar sikte på när en angelägenhet exklusivt faller inom någon annans befogenhet, t.ex. statliga angelägenheter såsom försvars- eller utrikespolitik (prop. 2016/17:171 s. 300). Bestämmelsen utgör således en begränsning av kommuners och regioners allmänna befogenheter enligt 2 kap. 1 § KL.

I lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter finns bestämmelser som ger kommuner och regioner ökade befogenheter i förhållande till vad som gäller enligt kommunallagen. I lagen finns bl.a. bestämmelser som ger kommuner och regioner rätt att under vissa förutsättningar lämna internationellt bistånd (5 kap. 4–9 §§).

Rättspraxis om kommunalt agerande i utrikespolitiska frågor

Regeringsrätten (numera Högsta förvaltningsdomstolen) har i flera rättsfall prövat beslut om att undvika varor från ett visst land vid kommunala upphandlingar (bl.a. RÅ 1969 ref. 52 och RÅ 1983 2:71). Besluten har inte betraktats som allmänna rekommendationer i syfte att uppnå ändamålsenliga upphandlingar utan i stället som utrikespolitiska manifestationer i syfte att uttrycka ogillande av det aktuella landets förda politik. Besluten innebar därför att kommunerna överskred sin kompetens. I ett annat rättsfall prövades lagligheten av ett beslut av kommunfullmäktige att bl.a. förklara kommunen

som en kärnvapenfri zon (RÅ 1990 ref. 9). Regeringsrätten framhöll att opinionsyttringar som rör Sveriges förhållande till andra länder enligt praxis inte ansågs utgöra en kommunal angelägenhet såvida de inte hade stöd i någon särskild bestämmelse och att frågor av denna art enligt regeringsformen ankom på regeringen och riksdagen. Beslutet bedömdes ha karaktären av opinionsyttring på det utrikespolitiska området och föll därför utanför den kommunala kompetensen. Någon särskild bestämmelse enligt vilken beslutet skulle kunna vara kompetensenligt fanns inte.

Förvaltningsrätten i Malmö upphävde den 20 september 2024 ett beslut fattat av kommunfullmäktige i Lunds kommun om att ge berörda nämnder och styrelser i uppdrag att bl.a. välja bort varor från ett visst land för att visa sitt avståndstagande mot landet i fråga. Beslutet avsåg enligt förvaltningsrätten sådana sanktioner som utgör en markering mot ett land och hänför sig till det utrikespolitiska området. Därmed föll beslutet utanför den kommunala kompetensen. Kammarrätten i Göteborg gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten (KRG 6300-24).

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om kommuners rätt att engagera sig i internationella frågor behandlades av utrikesutskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 1985/86:52 om förbud mot införsel av jordbruksvaror från Sydafrika m.m. I propositionen föreslogs bl.a. en tidsbegränsad lag som gav kommuner och landstingskommuner (numera regioner) rätt att vid upphandlingar bojkotta sydafrikanska varor och tjänster. I en följdmotion yrkades avslag på förslaget med motiveringen att Sveriges utrikes-, säkerhets- och biståndspolitik ska utformas av riksdagen och regeringen. Utrikesutskottet påminde om att den föreslagna lagen endast avsåg Sydafrika och att den således inte innebar någon allmän utvidgning av den kommunala kompetensen. Det var alltså inte fråga om någon konflikt med kommunallagen. Vidare anfördes att en möjlighet för kommunerna att delta i bojkottaktioner mot Sydafrika låg i linje med den Sydafrikapolitik som riksdagen och regeringen beslutat om. Det fanns med andra ord ingen risk för att kommunerna skulle föra en utrikespolitik som avvek från statsmakterna. Därmed avstyrkte utrikesutskottet det aktuella motionsyrkandet (bet. 1985/86:UU12).

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motioner om regional samverkan över nationsgränser. Våren 2009 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att lagstiftningen borde anpassas för att i ökad utsträckning möjliggöra interkommunala och interregionala förbindelser (bet. 2008/09:KU16). Utskottet konstaterade att opinionsyttringar som rör Sveriges förhållande till andra länder enligt praxis inte anses utgöra en kommunal angelägenhet såvida de inte har stöd i någon särskild bestämmelse. Utskottet ansåg att det inte vore förenligt med vårt konstitutionella system att ge kommunerna och regionerna generell befogenhet att driva utrikespolitiska

frågor, även om det skulle ske tillsammans med kommuner och regioner i andra länder inom EU.

Våren 2011 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte ett liknande motionsyrkande (bet. 2010/11:KU24).

Våren 2025 behandlade utskottet en motion om att klargöra kommuners och regioners befogenheter i utrikespolitiska frågor och förhindra att de överskrids (bet. 2024/25:KU26). Utskottet såg inte skäl att ställa sig bakom något sådant tillkännagivande som efterfrågades och avstyrkte därför motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande om att ge kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder mot länder som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt. Motionen avstyrks.

Kommunsammanläggningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att förslag eller beslut om kommunsammanläggningar alltid ska föregås av en folkomröstning.

Motionen

I motion 2025/26:2536 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att eventuella förslag om sammanläggningar av kommuner och regioner alltid ska föregås av en folkomröstning bland de berörda invånarna. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utarbeta och föreslå lagändringar som säkerställer att en folkomröstning måste genomföras innan beslut om sammanläggning av kommuner och regioner kan fattas. Enligt motionärerna ställer kommunsammanläggningar krav på legitimitet från invånarna för att övergången ska ske på ett positivt sätt.

Bakgrund och gällande rätt

I 1 kap. 7 § RF anges att det finns kommuner på regional och lokal nivå. I kommunallagen preciseras detta genom bestämmelsen i 1 kap. 1 § om att Sverige är indelat i kommuner och regioner. Vidare gäller enligt 14 kap. 6 § RF att föreskrifter om grunderna för ändring i rikets indelning i kommuner meddelas i lag. Det är den s.k. indelningslagen, lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner, som reglerar frågor om indelningsändringar av kommuner och regioner.

En fråga om ändring i den kommunala indelningen kan enligt 1 kap. 20 § indelningslagen väckas av en kommun eller medlem av en kommun som skulle beröras av ändringen. En ansökan om en sådan ändring ska lämnas in till Kammarkollegiet. Regeringen, Kammarkollegiet och länsstyrelsen kan också ta upp en fråga om indelningsändring på eget initiativ.

I 1 kap. 1 § indelningslagen anges att regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i kommuner, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid prövning av frågan om indelningsändring ska särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn ska också tas till befolkningens önskemål och synpunkter. När det finns skäl till det ska en särskild undersökning göras om befolkningens inställning till en indelningsändring (1 kap. 24 §). Undersökningen kan göras genom folkomröstning, opinionsundersökning eller något liknande förfarande. Det vanligaste har i praktiken varit att kommunerna genomfört folkomröstningar i samband med allmänna val (SOU 2024:6 s. 74).

En ändring i indelningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2020 innebär enligt 2 kap. 7 a § att berörda regioner, som ett led i beredningen av ett yttrande eller en ansökan om ändrad regionindelning, ska inhämta synpunkter från befolkningen om det inte är uppenbart obehövt (prop. 2018/19:162, bet. 2019/20:KU3, rskr. 2019/20:48–49). I förarbetena gjorde regeringen bedömningen att processen för hur och när befolkningens önskemål och synpunkter ska inhämtas inte bör regleras i lag (prop. 2018/19:162 s. 444–445). Regeringen påpekade också att någon sådan reglering inte heller finns när det gäller ändringar i kommunindelningen. Det viktiga, anförde regeringen, är att få en allsidig belysning av synpunkter och ett gediget beslutsunderlag. Detta kan, på samma sätt som när det gäller ändringar i kommunindelningen, göras genom folkomröstning, opinionsundersökning eller något liknande förfarande.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade frågan om att beakta befolkningens synpunkter vid ändring i regionindelningen i samband med beredningen av den ovannämnda lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2020. Utskottet ansåg att ändringen var ett steg i rätt riktning när det gäller att beakta befolkningens synpunkter men att det fortfarande fanns betydande skillnader mellan bestämmelserna om att inhämta och beakta synpunkter vid ändringar i kommun- respektive regionindelningen (2019/20:KU3 s. 23 f.). Utskottet ansåg därför att regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser om att inhämta och beakta synpunkter vid ändringar i regionindelningen som i allt väsentligt motsvarar de bestämmelser som gäller vid ändringar i kommunindelningen. Riksdagen ställde sig bakom utskottets

förslag och tillkännagav detta för regeringen (bet. 2019/20:KU3 punkt 1, rskr. 2019/20:48).

Med anledning av tillkännagivandet anförde regeringen i budgetpropositionen för 2024 att det skulle kunna finnas starka skäl för en förändring av statens regionala myndighetsindelning som berör många regioner (prop. 2023/24:1 utg.omr. 1 avsnitt 10.3.4). I sådana situationer går det enligt regeringen inte alltid att skapa konsensus om hur en indelning ska se ut, utan intresset av en fungerande helhetslösning bör ges företräde framför enskilda regioners uppfattning. Samma argument gjorde sig enligt regeringen även gällande vid genomförandet av större strukturreformer. En sådan reform kunde bli aktuell inom hälso- och sjukvården. Mot denna bakgrund bedömde regeringen att det inte fanns skäl att lämna förslag till bestämmelser om att inhämta och beakta synpunkter vid ändringar i regionindelningen och att tillkännagivandet därmed fick anses slutbehandlat. Utskottet delade regeringens bedömning (2023/24:KU1 s. 21).

Våren 2025 behandlade utskottet motionsyrkanden med samma lydelse som de nu aktuella (bet. 2024/25:KU26). Utskottet såg inte skäl att ta något initiativ med anledning av yrkandena och avstyrkte dem därmed.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och ser inte skäl att ställa sig bakom det som anförs i motionsyrkandena om att förslag eller beslut om kommunsammanläggningar alltid ska föregås av en folkomröstning. Motionsyrkandena avstyrks.

Det regionala utvecklingsuppdraget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att stärka regionerna i deras roll att på demokratisk grund driva, leda och samordna det regionala utvecklingsuppdraget.

Motionen

I motion 2025/26:1388 av Karin Sundin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att stärka regionerna i deras roll att på demokratisk grund driva, leda och samordna det regionala utvecklingsuppdraget. Motionärerna framhåller att flera utredningar har dragit slutsatser om att den regionala politiska nivån bör stärkas. Det regionala utvecklingsansvaret begränsas dock enligt motionärerna av gränsdragningsproblem gentemot staten och kommunerna. Regionernas roll, ansvar och förutsättningar bör därför enligt motionärerna stärkas.

Bakgrund och gällande rätt

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 s. 11, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113).

Av 1 kap. 1 § KL följer att Sverige är indelat i kommuner och regioner och att varje region omfattar ett län om inte något annat är särskilt beslutat. Kommuner och regioner sköter enligt 1 kap. 2 § KL på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de angelägenheter som anges i kommunallagen eller annan författning.

Sedan den 1 januari 2019 gäller att regionerna har ansvaret för den regionala utvecklingen i respektive län. Närmare bestämmelser om detta finns i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Med regionalt utvecklingsarbete avses enligt 2 § insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling. Regionerna ska enligt 5 § bl.a. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling, fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet, besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt utvecklingsarbete och följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala utvecklingsarbetet. Vidare ska regionerna enligt 8 och 9 §§ samverka med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter samt samråda med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 11 juli 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas (dir. 2024:69). Syftet med förslagen ska vara att stärka möjligheterna att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Den 13 juni 2025 lämnade utredningen delbetänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85). Utredningen lyfter fram att tydlighet i politikens mål, ansvar och styrning liksom former för effektiv samverkan är grunderna för att skapa en politik där potentialen för hållbar tillväxt och utveckling i alla delar av Sverige tas till vara. Den lyfter även särskilt fram landsbygdernas möjligheter att bidra i samhällsutvecklingen. Som en ram för det fortsatta utredningsarbetet har utredningen formulerat tre huvudfrågor:

1. Finns det behov av att förändra och förtydliga statliga myndigheters, inklusive länsstyrelser, och regioners ansvar och uppgifter inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka förändringar ska i så fall föreslås? Ska regeringens styrning av politiken förändras och i så fall hur? Hur ska regionernas möjligheter att genomföra det regionala utvecklingsarbetet effektiviseras och stärkas?

2. Vilka hinder finns i dag för samordningen av statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, inom den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken? Vilka hinder finns i dag för samverkan mellan statliga myndigheter, inklusive länsstyrelser, regioner och kommuner? Hur kan samordning och samverkan effektiviseras och stärkas?
3. Ska den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken slås samman till ett område med ett nytt gemensamt mål? Hur ska det målet i så fall formuleras och följas upp? Vad ska en förnyad politik fokusera på?

Utredningens förslag till reformer av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken kommer att redovisas i det slutbetänkande som ska lämnas senast den 1 juni 2026. Delbetänkandet innehåller dock ett enskilt författningsförslag som syftar till att förtydliga medverkan från det civila samhällets organisationer i det regionala utvecklingsarbetet. Efter remissbehandling av delbetänkandets förslag beslutade regeringen den 8 januari 2026 lagrådsremissen Tydligare bestämmelser om samråd inom regional utveckling. I lagrådsremissen föreslås att det i lagen om regionalt utvecklingsansvar tydliggörs att en regions samrådsskyldighet i fråga om organisationer omfattar företrädare för berörda organisationer inom det civila samhället och enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. Vidare föreslås att det i lagen införs en bestämmelse som upplyser om den samrådsskyldighet som följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Regeringen har aviserat att propositionen Hela Sverige ska fungera – politik för starkare landsbygder ska lämnas till riksdagen under våren 2026. Regeringen planerar att lägga fram lagförslaget i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas. Utredningen har lämnat ett delbetänkande och ska slutredovisa uppdraget senast den 1 juli 2026. Med hänsyn till det arbete som pågår ser utskottet inte skäl att förorda en sådan översyn av det regionala utvecklingsansvaret som efterfrågas i motionen. Motionen avstyrks.

Demokrativillkor i kommuner och regioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att öka kommuners och regioners möjlighet att ansluta sig till de statliga demokrativillkoren.

Motionen

I motion 2025/26:436 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att öka kommuners och regioners möjlighet att ansluta sig till de statliga demokrativillkoren. Motionärerna framhåller att sedan den 1 januari 2025 gäller skärpta demokratikrav för ideella organisationer, trossamfund och stiftelser som söker statsbidrag. Demokrativillkoren gäller dock inte för kommuner, och motionärerna vill därför se en utredning för att se över om kommuner och regioner kan omfattas eller på annat sätt ha ökade möjligheter att villkora demokrati.

Bakgrund och gällande rätt

Den statliga bidragsgivningen till det civila samhällets organisationer regleras huvudsakligen genom förordningar. Ett fåtal statliga stöd, bl.a. stödet till trossamfund och stödet ur Allmänna arvsfonden, regleras i lag.

Sedan den 1 januari 2025 gäller enligt 2 kap. 4 a § första stycket lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden att stöd inte får lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare som agerar inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

I andra stycket anges att stöd inte heller får lämnas till en organisation om det framkommer att någon av dess samarbetsorganisationer, eller en företrädare för samarbetsorganisationen, agerar på ett sådant sätt som anges i första stycket. I 2 kap. 4 b § anges att stöd kan lämnas trots sådant agerande som anges i 4 a § om det finns särskilda skäl.

Motsvarande bestämmelser för trossamfund finns sedan den 1 januari 2025 i 19 § lagen (1998:1593) om trossamfund och 5 § lagen (2024:487) om statsbidrag till trossamfund. Regeringen har också gjort bedömningen att likalydande demokrativillkor bör uppställas för den statliga bidragsgivning till civilsamhället som regleras genom förordningar (prop. 2023/24:119 s. 96 f.).

Pågående arbete

I direktiven till Demokrativillkorsutredningen (dir. 2018:19), vars förslag låg till grund för de demokrativillkor som trädde i kraft den 1 januari 2025, konstaterades att en stor del av stödet till det civila samhällets organisationer kommer från kommuner och regioner. Samtidigt borde regeringen, enligt direktiven, inte föreskriva på vilka grunder en kommun ska bevilja bidrag till det civila samhället. Däremot bedömdes det som viktigt att ge den kommunala sektorn stöd och vägledning för bidragsgivningen. Utredaren skulle därför anordna möten med representanter för kommunsektorn för att diskutera hur man lokalt kan arbeta för att motverka att organisationer som inte verkar i enlighet med samhällets grundläggande värderingar ska få stöd. Utredaren skulle även ta fram ett stödmaterial som kan användas både av statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter som hanterar bidragsgivning.

Utredningen konstaterade i betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) att bidragsgivning till civilsamhället är en verksamhet som är frivillig för kommuner och regioner. De kan, som en del av den kommunala självstyrelsen, besluta om vilka bidrag som de väljer att fördela och utformar själva villkoren för dessa. Bidragsgivningen i kommuner och regioner skiljer sig till viss del också från bidragsgivningen på statlig nivå då kommuner ofta ger stöd till föreningar och organisationer som endast verkar på den egna orten. De demokrativillkor som föreslogs gälla för den statliga bidragsgivningen behövde därför inte nödvändigtvis tillämpas i den kommunala. Däremot är motiven för att ställa demokrativillkor desamma i den kommunala bidragsgivningen som i den statliga. Utredningen gjorde därför bedömningen att det finns goda skäl för kommuner och regioner att utveckla tydliga och likalydande demokrativillkor och att utgångspunkten för dem kunde vara det som utredningen föreslog för den statliga bidragsgivningen.

Utredningen tog också fram en vägledning för att stödja offentliga bidragsgivare vid tillämpningen av de föreslagna demokrativillkoren. Vägledningen riktar sig till myndigheter, organisationer med förvaltningsuppgifter, kommuner och regioner.

I samband med att de ovannämnda lagändringarna föreslogs anförde regeringen att den förväntade sig att de nya demokrativillkoren skulle komma att vara normerande även för kommuners och regioners bidragsgivning. Om så inte skulle visa sig bli fallet kunde det enligt regeringen bli aktuellt att återkomma i frågan (prop. 2023/24:119 s. 69).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Demokrativillkorsutredningen har tagit fram en vägledning för att stödja offentliga bidragsgivare vid tillämpningen av de nya demokrativillkoren som riktar sig till bl.a. kommuner och regioner. Vidare noterar utskottet att regeringen förväntar sig att de nya demokrativillkoren kommer att vara normerande även för kommuners och regioners bidragsgivning. Om det visar sig att så inte blir fallet kan det enligt regeringen bli

aktuellt att återkomma i frågan. Mot denna bakgrund ser utskottet inte skäl att ställa sig bakom det som anförs i motionen om kommuners och regioners möjlighet att ansluta sig till de statliga demokrativillkoren. Motionen avstyrks.

Kommunalt partistöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över det kommunala partistödet.

Motionerna

I motion 2025/26:550 av Johan Andersson (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att villkora rätten till mandatstöd för partier med att en person faktiskt innehar mandatet. Motionären framhåller bl.a. att det förekommer att partier får mandatstöd trots att ingen person fyller ett visst mandat samt att detta stöd kan ges vidare till partiets centrala verksamhet.

I motion 2025/26:86 av Josef Fransson (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att reglera nivåerna på partistöd och partistödsliknande förmåner i kommunallagen. Enligt motionären skapar ett stort partistöd ett osunt oberoende gentemot medlemmar och väljare samtidigt som det försvårar för nya partier att etablera sig.

Gällande rätt

Kommunallagen

Enligt 4 kap. 29 § KL får kommuner och regioner ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd). Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Ett parti är representerat om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen. Partistöd får också ges till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde.

Fullmäktige ska enligt 4 kap. 30 § KL besluta om partistödets omfattning och formerna för det. Regleringen innebär att det är möjligt att dela upp stödet i ett grundstöd och ett mandatbundet stöd (prop. 1991/92:66 s. 8). Stödet får inte utformas så att det otillbörligt gynnar eller missgynnar ett parti.

Ett beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det avsedda ändamålet. Mottagaren av partistödet ska också utse en särskild granskare som ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. En granskningsrapport ska

bifogas redovisningen (4 kap. 31 § första och andra styckena KL). Fullmäktige får besluta att kommunalt partistöd inte ska betalas till ett parti som låter bli att lämna in redovisningen och granskningsrapporten (4 kap. 31 § tredje stycket KL).

En särskild form av kommunalt stöd är de politiska sekreterare som enligt 4 kap. 33 § första stycket KL kan anställas för att biträda de förtroendevalda. Det faktum att ett parti får utse politiska sekreterare ska inte anses utgöra en form av partistöd utan utgör framför allt ett stöd till den kommunala förtroendemannaorganisationen (prop. 2013/14:5 s. 74 f.). Inte heller kommunalråd ska beaktas vid beräkningen av partistöd (RÅ 1994 ref. 104 II).

En översyn av bestämmelserna om kommunalt partistöd gjordes hösten 2013 (prop. 2013/14:5, bet. 2013/14:KU7, rskr. 2013/14:71). Det var då som vissa preciseringar av det s.k. representationskravet gjordes i kommunallagen, som innebär att partistöd endast får ges till partier som är representerade i fullmäktige. Vidare infördes kravet att mottagare av partistöd ska lämna en skriftlig redovisning som visar att stödet har använts för det avsedda ändamålet.

Insynslagen

Lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier, insynslagen, trädde i kraft den 1 april 2018 (prop. 2017/18:55, bet. 2017/18:KU19, rskr. 2017/18:153). Genom lagen upphävdes den tidigare lagen (2014:105) om insyn i finansiering av partier. Införandet av 2014 års insynslag markerade en övergång från en lång tradition bland riksdagspartier med endast frivilliga överenskommelser om redovisning av intäkter till en tvingande reglering. I samband med att lagen infördes beslutade riksdagen även om ändringar i lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier (bet. 2013/14:KU35, rskr. 2013/14:163). Genom den nya insynslagen utökades kravet på intäktsredovisning till att gälla även för partier på regional och lokal nivå och för sidoorganisationer till partier. Vidare infördes ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag vars värde överstiger 0,05 prisbasbelopp. För att förenkla för allmänheten infördes även en skyldighet för regioner och kommuner att offentliggöra vissa uppgifter om kommunalt partistöd på sina webbplatser.

Pågående arbete

Den parlamentariskt sammansatta 2023 års insynskommitté överlämnade i maj 2025 betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52). I betänkandet föreslår utredningen bl.a. ändringar i insynslagen. Bland annat föreslås att partiernas redovisningsskyldighet ska utökas så att den inte bara omfattar intäkter utan även kostnader, tillgångar och skulder. Vidare föreslås att det i lagen införs ett generellt förbud mot anonyma bidrag och ett förbud mot att ta emot utländska bidrag.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har aviserat att en proposition ska överlämnas till riksdagen i april 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om avräkning samt fördelning och redovisning av det kommunala partistödet behandlades av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag. Någon förändring i sak som gällde partistödet föreslogs inte i propositionen. Utskottet noterade det utredningsarbete som hade gjorts på området och fann inte skäl att förespråka någon ytterligare utredning (bet. 2016/17:KU30). Motionerna avstyrktes.

Våren 2019 anförde utskottet att en ny lag om insyn i finansiering av partier nyligen hade trätt i kraft. Utskottet var inte berett att föreslå någon ytterligare översyn av de frågor om bl.a. partistöd som väckts i motioner. Motionsyrkandena avstyrktes (bet. 2018/19:KU31).

Våren 2020 avstyrktes en motion om att se över reglerna för det kommunala partistödet med hänvisning till att frågan nyligen hade utretts (bet. 2019/20:KU15).

När motioner om det kommunala partistödet behandlades våren 2025 såg utskottet inte skäl att ta initiativ till någon översyn av kommunallagens bestämmelser i detta avseende (bet. 2024/25:KU26). Vidare noterade utskottet att en parlamentariskt sammansatt kommitté hade fått i uppdrag att se över regleringen av insyn i finansieringen av politiska partier. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte skäl att ta initiativ till någon översyn av kommunallagens bestämmelser om partistöd. Vidare noterar utskottet att regleringen av insyn i finansieringen av politiska partier nyligen setts över av en parlamentariskt sammansatt kommitté. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Byte av partitillhörighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ökat partiinflytande när en förtroendevald byter partitillhörighet.

Motionen

I motion 2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att se över partitillsatta positioner i primär- och sekundärkommuner i syfte att göra dessa till partimandat. Motionärerna anser att om ett parti förlorar förtroendet för en ledamot på grund av hans eller hennes misskötsamhet borde partiet få byta ut representanten. Skulle det gå så långt att ledamoten lämnar partiet och blir s.k. politisk vilde uppstår ett demokratiskt problem, menar motionärerna, eftersom väljare riskerar att sakna representation.

Gällande rätt

Riksdagsordningen

I 12 kap. 13 § andra stycket riksdagsordningen (RO) anges att om en riksdagsledamot lämnar sin partigrupp upphör ledamotens uppdrag i ett organ eller en delegation som anges i en tilläggsbestämmelse till paragrafen. Av tilläggsbestämmelse 12.13.1 RO framgår att det rör sig om uppdrag i utskott och EUnämnden, vissa delegationer, Riksbankens fullmäktige, riksdagens råd för Riksrevisionen, Riksdagens överklagandenämnd, riksdagsstyrelsen, Utrikesnämnden och valberedningen.

Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2022 och var ett av de förslag till ändringar i riksdagsordningen som lämnades av den parlamentariskt sammansatta kommittén 2019 års riksdagsöversyn (framst. 2020/21:RS5, bet. 2021/22:KU3, rskr. 2021/22:44). Bestämmelsens innebörd är att en riksdagsledamot som lämnar sin partigrupp därmed också ska lämna de uppdrag i utskott och andra riksdagsorgan som ledamoten har valts till av kammaren i kraft av sin partitillhörighet. I riksdagsstyrelsens framställning motiverades förslaget, när det särskilt gällde uppdragen i utskotten, med hänvisning till vad utredningen anfört (s. 42 f.):

Ledamotsuppdraget är personligt, och en ledamot som har valts till ett visst uppdrag av riksdagen kan inte tvingas att lämna det.

Samtidigt har partierna en central roll. Riksdagens mandat fördelas mellan partier, och de ledamöter som väljs in i riksdagen tillhör ett parti. Utskotten väljs i början av valperioden, och är proportionellt sammansatta i förhållande till partigruppernas storlek i kammaren. Utskottens främsta uppgift är att vara beredande organ för kammaren, och utskottens sammansättning bör avspegla de politiska majoritetsförhållandena i kammaren i så stor utsträckning som möjligt. [— —]

Platserna i utskotten fördelas mellan partierna (eller grupper av partier som samverkar i karteller) som i praktiken inom sig fördelar de platser respektive parti har fått. En ledamot som väljs in i ett utskott väljs alltså in genom att tillhöra en partigrupp. Man kan alltså säga att i den bemärkelsen är platsen i ett utskott inte personlig, utan ledamoten har fått den genom att tillhöra partiet. Om en ledamot lämnar sin partigrupp har grunden för att ledamoten fick ett uppdrag i ett utskott således försvunnit.

Kommunallagen

Bestämmelser om förtroendevalda finns i 4 kap. KL. Som förtroendevald räknas bl.a. de som är ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar, revisorer samt de som fullgör förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid och som ska benämnas bl.a. kommunal- och regionråd enligt 2 §. Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer i ett kommunalförbund (4 kap. 1 och 2 §§ KL).

I kommunallagen anges att fullmäktige utser kommunal- och regionråd (4 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i nämnder och fullmäktigeberedningar (5 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen i ett kommunalförbund (9 kap. 3 §), ledamöter och ersättare i en gemensam nämnd (9 kap. 24 §), styrelseledamöter och lekmannarevisorer i kommunala bolag, föreningar och stiftelser (10 kap. 3, 5 och 6 §§) samt revisorer (12 kap. 4 §).

Bestämmelser om upphörande av uppdraget för förtroendevalda finns i 4 kap. KL. I 4 kap. 9 och 10 §§ regleras vid vilka tillfällen och av vilka skäl fullmäktige får återkalla uppdrag för en förtroendevald som har valts av fullmäktige. Fullmäktige får enligt 9 § återkalla uppdraget för en förtroendevald som har valts av fullmäktige, om den förtroendevalde har vägrats ansvarsfrihet eller dömts för ett brott av viss svårhetsgrad. Enligt 10 § får fullmäktige återkalla uppdragen för samtliga förtroendevalda i en nämnd (eller för samtliga förtroendevalda som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid, dvs. kommunalråd m.fl.) bl.a. när den politiska majoriteten i nämnden inte längre är densamma som i fullmäktige. Det krävs att majoritetsförhållanden verkligen har ändrats (RÅ 2010 ref. 57).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner om ökat partiinflytande över uppdrag som tilldelats en förtroendevald efter nominering av partierna när den förtroendevalde under en pågående mandatperiod byter partitillhörighet.

Våren 2002 behandlade utskottet en motion om partibytars rätt i förhållande till de uppdrag de tilldelats efter nominering av partigruppen i riksdagen eller fullmäktige (bet. 2001/02:KU13). Utskottet instämde i vad som anfördes i motionen om att det kan uppkomma problem i den politiska beslutsprocessen om politiskt förtroendevalda under en pågående mandatperiod byter

parti och ändå behåller uppdrag som det varit partigruppernas sak att besätta. Denna problembild kunde enligt utskottet visserligen vara intressant att belysa. Utskottet ansåg det dock vara mycket svårt att genom någon form av reglering finna en lösning på problemet. En sådan reglering skulle ovillkorligen innebära ingrepp i de grundläggande principer som det rådande valsystemet bygger på. Enligt utskottet borde ordningen alltså vara den att frågan om vem som ska inneha den typ av uppdrag som då var aktuell är upp till respektive partigrupp, och att eventuella personförändringar löses internt inom gruppen. Utskottet framhöll att en utgångspunkt i detta sammanhang är att varje enskild ledamot bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar det innebär. Därmed var utskottet inte berett att föreslå att riksdagen skulle vidta någon åtgärd med anledning av vad som anfördes i motionen och avstyrkte den därför.

Våren 2018 och våren 2019 behandlade utskottet yrkanden med i huvudsak samma lydelse som det nu aktuella (bet. 2017/18:KU33 och bet. 2018/19:KU31). Utskottet delade motionärernas uppfattning om att det kan uppkomma problem i den politiska beslutsprocessen om en förtroendevald under en pågående mandatperiod byter parti och ändå behåller uppdrag som har tilldelats honom eller henne genom indirekta val. För att finna en lösning på problemet skulle det enligt utskottet krävas en omfattande analys av regelverket. Eftersom kommunallagen nyligen hade varit föremål för en reform var utskottet inte berett att ta något initiativ till en ny översyn.

Våren 2020 avstyrkte utskottet återigen ett motsvarande motionsyrkande med hänvisning till sina tidigare uttalanden (bet. 2019/20:KU15). Utskottet noterade samtidigt att det pågick en översyn av bl.a. principerna för hur riksdagsledamöter utses till utskotten och att utredningen skulle analysera den gällande ordningen i ett konstitutionellt perspektiv och överväga om det var önskvärt och lämpligt med en ordning där partigrupperna ges större möjligheter att förfoga över utskottsplatserna.

När det gäller riksdagsledamöters förtroendeuppdrag behandlade utskottet riksdagsstyrelsens förslag till ändringar i riksdagsordningen i betänkande 2021/22:KU3 (se ovan om ändringar i riksdagsordningen våren 2022). Utskottet ställde sig bakom förslaget att en riksdagsledamot som lämnar sin partigrupp därmed också ska lämna de uppdrag i utskott och andra riksdagsorgan som ledamoten har valts till av kammaren i kraft av sin partitillhörighet.

Ett motionsyrkande med samma lydelse som det nu aktuella behandlades senast våren 2025 (bet. 2024/25:KU26). Utskottet hänvisade då till sina tidigare ställningstaganden i frågan och avstyrkte motionsyrkandet. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att ta något initiativ i frågan om ökat partiinflytande när en förtroendevald i en kommun eller region byter partitillhörighet. Motionsyrkandet avstyrks.

Återkallande av ledamotsuppdraget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ledamot och ersättare i kommun- och regionfullmäktige vid allvarlig brottslighet.

Motionen

I motion 2025/26:2552 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) föreslås tillkännagivanden om att ändra kommunallagen så att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ledamot (yrkande 1) och ersättare (yrkande 2) i kommunfullmäktige samt uppdrag som ledamot (yrkande 3) och ersättare (yrkande 4) i regionfullmäktige vid allvarlig brottslighet. Motionärerna hänvisar till att en ledamot eller ersättare i riksdagen som gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet under vissa omständigheter kan få sitt uppdrag återkallat efter beslut av domstol.

Gällande rätt

Regeringsformen

I 4 kap. 11 § RF regleras de fall då en riksdagsledamot eller en ersättare kan entledigas från eller lämna sitt uppdrag (utom genom dödsfall). Det finns inte någon möjlighet för en väljare eller ett parti att skilja en ledamot från uppdraget (Holmberg m.fl., Grundlagarna, 3 uppl., 2012, s. 268).

Enligt 4 kap. 11 § första stycket RF får en riksdagsledamot eller en ersättare inte lämna sitt uppdrag utan att riksdagen har medgett det. Av samma bestämmelse andra stycket följer dock att Valprövningsnämnden självmant ska pröva om en ledamot eller en ersättare är behörig enligt 3 kap. 4 § RF, när det finns anledning till det. Den situation som avses är att en ledamot eller ersättare har förlorat sitt svenska medborgarskap. Den som förklaras obehörig är därmed skild från sitt uppdrag. En ledamot eller en ersättare får i annat fall skiljas från uppdraget endast om han eller hon genom brott har visat sig uppenbart olämplig för uppdraget (4 kap. 11 § tredje stycket RF). Beslut om detta fattas av domstol och en förutsättning är att straffet för brottet är fängelse i minst två år (jfr 20 kap. 4 § brottsbalken).

Kommunallagen

Bestämmelser om valbarhet till fullmäktige finns i 4 kap. 3–5 §§ KL. Ledamöter och ersättare i fullmäktige väljs bland dem som har rösträtt enligt 1 kap. 7 och 8 §§ KL. När det gäller upphörande av ledamotsuppdraget anges i 4 kap. 6 och 7 §§ KL att fullmäktige ska befria en förtroendevald från uppdraget när den förtroendevalde önskar avgå, om det inte finns särskilda

skäl mot det. Om en förtroendevald upphör att vara valbar upphör uppdraget genast.

Det finns inte någon bestämmelse i kommunallagen som motsvarar regeringsformens 4 kap. 11 § tredje stycket. Däremot kan fullmäktige återkalla ett förtroendeuppdrag till vilket en ledamot har valts av fullmäktige. I kommunallagen anges att fullmäktige utser kommunal- och regionråd (4 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i nämnder och fullmäktigeberedningar (5 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen i ett kommunalförbund (9 kap. 3 §), ledamöter och ersättare i en gemensam nämnd (9 kap. 24 §), styrelseledamöter och lekmannarevisorer i kommunala bolag, föreningar och stiftelser (10 kap. 3, 5 och 6 §§) samt revisorer (12 kap. 4 §).

Fullmäktige får enligt 4 kap. 9 § KL återkalla uppdraget för en förtroendevald som har valts av fullmäktige om den förtroendevalde har vägrats ansvarsfrihet eller har dömts för ett brott på vilket fängelse i lägst två år kan följa och domen har fått laga kraft. När bestämmelsen fördes in i den dåvarande kommunallagen anfördes i propositionen att utkrävande av ansvar borde grundas på fullmäktiges förtroende för dem som de utsett till att ha kommunala uppdrag (prop. 1990/91:117 s. 61–63). Fullmäktige borde därför ges befogenhet att i vissa fall entlediga ledamöter och ersättare i styrelsen, övriga nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer och revisorsersättare. Avgränsningen till brott för vilka det är föreskrivet fängelse i två år eller mer ansågs vara lämplig eftersom den överensstämmer med bestämmelsen i 20 kap. 4 § brottsbalken.

Brottsbalken

Av 20 kap. 4 § brottsbalken framgår att den som har valts till sådant uppdrag hos staten eller hos en kommun med vilket följer myndighetsutövning får av rätten skiljas från uppdraget, om han eller hon har begått brott för vilket är stadgat fängelse i två år eller däröver och han eller hon genom brottet har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha uppdraget. Med uppdrag hos staten eller hos kommun likställs uppdrag hos styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, region eller kommunalförbund.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2025 behandlade utskottet motionsyrkanden med samma lydelse som de nu aktuella (bet. 2024/25:KU26). Utskottet var inte berett att förorda någon sådan ändring i kommunallagen som efterfrågades och avstyrkte därför motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att förorda att kommunallagen ändras så att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ledamot eller ersättare i kommun- eller regionfullmäktige vid allvarlig brottslighet. Motionen avstyrks.

Representation och minoritetsskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ge alla partier med representation i en folkvald församling närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelse samt om att reglera utskott i kommunallagen.

Motionerna

I motion 2025/26:2594 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att reglera utskott i kommunallagen. Enligt motionärerna skapar bristen på reglering problem dels när det gäller de lagliga förutsättningarna för hanteringen, dels när det gäller representationen för olika partier. Det bör enligt motionärerna framgå av kommunallagen vad som gäller för utskott och att proportionella val gäller även för dessa.

I motion 2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att se över ett system där alla partier med representation i en folkvald församling också ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelse. Motionärerna anför att fördelningen av platser i nämnder, utskott och styrelse ofta innebär att mindre partier blir utan representation i dessa organ. För att säkerställa att väljarnas förtroende förvaltas på bästa sätt bör det regleras i lag att alla partier i en folkvald församling ska ha rätt att ha en representant närvarande med yttranderätt, men inte nödvändigtvis rösträtt, i församlingens alla nämnder, utskott och styrelse.

Gällande rätt

I varje kommun och i varje region finns det en beslutande församling, fullmäktige. Av 3 kap. 3 och 4 §§ KL följer att fullmäktige ska tillsätta en styrelse och de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller regionens uppgifter.

Val av ledamöter och ersättare i bl.a. nämnder ska enligt 5 kap. 58 § KL vara proportionella under de förutsättningar som anges i lagen (2022:629) om proportionella val i kommuner och regioner. Detta innebär att ledamöter i bl.a. styrelser och nämnder i kommuner och regioner ska utses proportionellt i enlighet med mandatställningen i fullmäktige om en viss kvot av ledamöter begär det. Reglerna om proportionella val är en garanti för att även en politisk minoritet ska kunna få platser i nämnder och styrelser. Lagen innebär att en

relativt liten minoritetsgrupp i fullmäktige kan driva igenom proportionella val och därmed få möjlighet till representation i en nämnd. 2022 års lag ersatte den tidigare lagen (1992:339) om proportionellt valsätt. Översynen gjordes efter ett tillkännagivande från riksdagen på initiativ av konstitutionsutskottet om att se över ordningen för att utse ersättare i styrelser, nämnder och utskott (prop. 2016/17:171, bet. 2016/17:KU30 punkt 6, rskr. 2016/17:335).

Ledamöter och ersättare i en nämnd väljs av fullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer (6 kap. 16 § KL). I styrelsen ska antalet ledamöter och antalet ersättare vara minst fem. Om ersättarna inte väljs proportionellt ska fullmäktige bestämma i vilken ordning de ska tjänstgöra. Har ersättarna valts proportionellt ska de tjänstgöra enligt den turordning som anges i 22 § lagen om proportionella val i kommuner och regioner.

Om en ledamot avgår under mandattiden, ska fyllnadsval hållas (6 kap. 20 § KL). Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras. Kravet på att säkerställa representationen i nämnden tillkom genom en ändring i 6 kap. 20 § KL som trädde i kraft samtidigt som den nya lagen om proportionella val i kommuner och regioner. I propositionen anfördes att kravet syftar till att upprätthålla det minoritetsskydd som de proportionella valen är avsedda att skapa (prop. 2021/22:125 s. 48). Vidare anförde regeringen att detta är ett högt ställt krav som innebär att fullmäktige kan tillåta att representationen i nämnden förändras endast i sådana undantagssituationer då det inte är möjligt att ersätta den avgående ledamoten med någon som representerar samma parti, t.ex. när det inte går att klargöra vilket parti en ledamot företrätt eller om detta parti har upplösts.

I 3 kap. 5 § KL anges att fullmäktige får bestämma att en nämnd ska ha ett eller flera utskott. Om fullmäktige inte har bestämt något om utskott, får nämnden själv bestämma att utskott ska finnas. Av 6 kap. 41 § framgår att en nämnds beslutanderätt får delegeras till ett utskott samt att ett utskott kan ha till uppgift att bereda nämndens ärenden. Enligt 6 kap. 42 § ska en nämnd välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i lagen om proportionella val i kommuner och regioner ska då tillämpas.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om representation i styrelser, nämnder och utskott och anför att reglerna om proportionella val medför att en minoritetsgrupp i fullmäktige kan driva igenom proportionella val och därmed få möjlighet till representation i den kommunala nämndorganisationen (bet. 2012/13:KU22, bet. 2013/14:KU12 och bet. 2014/15:KU18).

Liknande motionsyrkanden behandlades av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet noterade då det utredningsarbete som hade gjorts och såg inte skäl att förespråka någon ytterligare utredning. Motionsyrkandena avstyrktes därmed.

Vid behandlingen av regeringens proposition 2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner ansåg utskottet att regeringens förslag om fyllnadsval för att ersätta avgående ledamöter som valts proportionellt bidrog till en ändamålsenlig ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner (bet. 2021/22:KU36). Samtidigt avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att ändra lagen om proportionellt valsätt så att fyllnadsval skulle bli möjligt om en förtroendevald avgick under mandatperioden. Yrkandet bedömdes vara tillgodosett genom propositionens förslag.

När motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella behandlades våren 2025 fann utskottet inte skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande (bet. 2024/25:KU26). Utskottet konstaterade vidare att lagen om proportionella val i kommuner och regioner och de relaterade ändringar i kommunallagen som trädde i kraft 2022 säkerställer en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelsen om proportionella val och därmed det minoritetsskydd som sådana val är avsedda att skapa. Motionsyrkandena avstyrktes därmed. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ställa sig bakom det som yrkas i motionerna om partiets representation i styrelse, nämnder och utskott samt om regleringen av utskott. Utskottet konstaterar vidare att lagen om proportionella val i kommuner och regioner och de relaterade ändringar i kommunallagen som trädde i kraft 2022 säkerställer en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelsen om proportionella val och därmed det minoritetsskydd som sådana val är avsedda att skapa. Motionsyrkandena avstyrks.

Fullmäktigesammanträden på måndagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att fullmäktigesammanträden ska äga rum på måndagar.

Motionen

I motion 2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över en harmonisering av Sveriges kommunfullmäktigesammanträden till måndagar. Motionärerna anför att flera riksdagsledamöter också sitter i kommunfullmäktige runt om i landet. Om Sveriges samtliga kommunfullmäktigesammanträden skulle hållas på måndagar skulle det enligt motionärerna ge fler riksdagsledamöter möjlighet att sitta kvar i kommunfullmäktige och således också öka chansen för dessa att vidhålla en god kontakt med såväl väljare som lokalt engagerade politiker.

Gällande rätt

Av 5 kap. 12 § KL följer att fullmäktige bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. Sammanträde ska hållas också om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. Uppgifter om tid, plats och vilka ärenden som ska behandlas ska tillkännages på kommunens eller regionens anslagstavla minst en vecka före sammanträdet (5 kap. 13 §). Ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans om fullmäktige har beslutat det. Deltagandet ska i sådant fall ske genom ljud- och bildöverföring i realtid samt på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra och delta på lika villkor. En ledamot som deltar på distans ska anses vara närvarande vid fullmäktiges sammanträde (5 kap. 16 §). Bestämmelserna om beslutsfattande på distans infördes i kommunallagen 2014 och syftade till att underlätta rekryteringen till kommunala förtroendeuppdrag och att förstärka demokratin genom att öka möjligheterna till deltagande (prop. 2013/14:5 s. 33, bet. 2013/14:KU7, rskr. 2013/14:71).

Enligt riksdagsordningen (RO) beslutar talmannen efter samråd med gruppledarna om planeringen av arbetet i riksdagens kammare och om när kammaren ska sammanträda (6 kap. 2 § och tilläggsbestämmelse 6.2.1 RO). Arbetsplenum i kammaren äger normalt inte rum på måndagar. Riksdagens utskott och EU-nämnden sammanträder när riksdagsarbetet kräver det (7 kap. 15 § RO). Utskotten sammanträder i huvudsak på tisdagar och torsdagar och EU-nämnden på fredagar.

Pågående arbete

Kommunallagens reglering av fullmäktige- och nämndsammanträden har nyligen utretts, och den 11 december 2025 beslutade regeringen lagrådsremissen Bättre förutsättningar för digitala kommunala sammanträden. I lagrådsremissen föreslås att kravet på att samtliga ledamöter ska kunna se och höra varandra och delta på lika villkor ska tas bort. I stället ges ordföranden en utpekad roll att säkerställa vem som deltar i sammanträdet och att den som medverkar på distans kan följa sammanträdet och delta i behandlingen av ärendena. Det föreslås även att fullmäktiges presidium inte ska få delta på distans. Slutligen föreslås att fullmäktige ska besluta i vilken utsträckning en nämnd får eller ska sammanträda helt på distans. Syftet är att ge kommuner och regioner bättre förutsättningar för beslutsfattande på distans. Utgångspunkten anges liksom tidigare vara att deltagande på distans bör betraktas som ett komplement till fysiska sammanträden. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om fullmäktigesammanträden på måndagar behandlades av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171

En ny kommunallag. Utskottet fann inte skäl att ställa sig bakom yrkandena (bet. 2016/17:KU30). Inte heller våren 2023 eller 2025 fann utskottet skäl att ställa sig bakom något tillkännagivande om fullmäktigesammanträden på måndagar (bet. 2022/23:KU29 och bet. 2024/25:KU26). De då aktuella motionsyrkandena avstyrktes därmed.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare ställningstaganden anser utskottet att det inte finns skäl att ställa sig bakom det som anförs i motionen om att fullmäktigesammanträden i samtliga kommuner bör hållas på måndagar. Motionsyrkandet avstyrks.

Villkoren för förtroendevalda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att se över möjligheten för fritidspolitiker att kombinera föräldraskap och arvoderat politiskt engagemang.

Motionen

I motion 2025/26:446 av Serkan Köse (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten för fritidspolitiker att bättre kombinera föräldraskap och arvoderat politiskt engagemang. För många förtroendevalda som är föräldralediga uppstår enligt motionären praktiska och ekonomiska hinder, t.ex. att de tvingats avstå från att delta i politiska sammanträden för att inte riskera att förlora sin föräldrapenning.

Bakgrund och gällande rätt

Bestämmelser om förtroendevalda finns i 4 kap. KL. Som förtroendevalda räknas bl.a. de som är ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar samt revisorer. Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar, de som fullgör förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid och som ska benämnas t.ex. kommunal- och regionråd samt revisorerna (4 kap. 1 och 2 §§).

En arbetstagare som är anställd och som är förälder har enligt föräldraledighetslagen (1995:584) rätt till olika former av föräldraledighet. Förtroendevalda i kommuner och regioner fullgör ett förtroendeuppdrag och har inte en anställning. Föräldraledighetslagens bestämmelser gäller därför inte för de förtroendevalda. Vissa kommuner och regioner har ändå valt att

införa möjligheter till föräldraledighet genom bestämmelser i lokala reglementen.

Genom 2017 års kommunallag tydliggjordes att kommuner och regioner kan besluta att ge kommunal- och regionråd möjlighet att vara föräldralediga (prop. 2016/17:171, bet. 2016/17:KU30, rskr. 2016/17:335–336). Av 4 kap. 18 § KL följer att fullmäktige får bevilja den som inom kommunen eller regionen fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid ekonomiska och andra förmåner i deras uppdrag, som svarar mot de löne- och anställningsvillkor som gäller för kommunens eller regionens anställda. Regeringen anförde i propositionen (s. 182) att en ordning för att möjliggöra för ett kommunal- eller regionråd att vara föräldraledig eller sjukskriven är viktig för att underlätta en bred representation och goda villkor för de förtroendevalda. Att vara förtroendevald varken kan eller bör dock, enligt regeringen, jämföras med att ha en anställning. Detta innebär att kommunal- och regionråd inte i lag ska ges sådana rättigheter till ledighet som gäller för anställda. Det fanns enligt regeringen inte heller skäl att inordna regleringen av ledighet för förtroendevalda i socialförsäkringssystemet. Regeringen ansåg vidare att en reglering, i likhet med vad som tidigare gällt för regleringen av kommunal- och regionråd, skulle ge ett stort utrymme för lokal anpassning. De närmare villkor som ska gälla kan bestämmas av fullmäktige i ett reglemente eller annat styrdokument. Eftersom frågan om ledighet enligt förslaget skulle behandlas av kommunerna och regionerna själva fanns det enligt regeringen inte skäl att i lag uppställa några bestämmelser om vilka krav som ska ställas för att ledighet ska kunna beviljas.

Tidigare utredningar

2014 års Demokratiutredning

Ett av 2014 års Demokratiutrednings uppdrag var att föreslå åtgärder som kunde bidra till att fler personer erbjöds och valde att åta sig politiska förtroendeuppdrag (dir. 2014:111). I utredningens betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) analyserades mot den bakgrunden villkoren för förtroendevalda på lokal nivå att utöva sina uppdrag. I betänkandet konstaterades bl.a. att fritidspolitiker som fick ersättning från arbetslöshetskassorna eller föräldrapenning kunde uppleva svårigheter i samband med arvodes- eller ersättningsutbetalningar. I utredningens samråd med förtroendevalda framfördes att det i vissa kommuner var oklart om inkomstbortfall skulle betalas ut till förtroendevalda som redan fick en ersättning från det offentliga. Sjukskrivna som tog emot mötesarvode kunde få problem när det gällde Försäkringskassans bedömning av arbetsförmågan. Mötesarvodena kunde också påverka nivåerna för ersättningen, och det hade upplevts som ett hinder för det politiska engagemanget för t.ex. arbetslösa, sjukskrivna och föräldralediga.

Kommunutredningen

Kommunutredningen hade i uppdrag att utarbeta en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar (dir. 2017:13). I slutbetänkandet Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8) konstaterade utredningen att bra villkor för de förtroendevalda, för att t.ex. kunna kombinera det politiska uppdraget med annan sysselsättning och familjeliv, är en viktig faktor för rekrytering till förtroendeuppdrag. Utredningen pekade i sammanhanget på att de förtroendevaldas villkor uppmärksammades av 2014 års Demokratiutredning, vilket ledde till ett antal konkreta förändringar, bl.a. stärkta möjligheter för förtroendevalda att vara föräldralediga eller sjukskrivna.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2015 behandlade utskottet motioner om förtroendevaldas villkor, bl.a. rätten till föräldraledighet för fritidspolitiker (bet. 2014/15:KU18). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till den pågående beredningen av betänkandet En kommunallag för framtiden (SOU 2015:24) och arbetet i 2014 års Demokratiutredning.

I samband med behandlingen av regeringens förslag till ny kommunallag behandlade utskottet även ett antal motionsyrkanden om förtroendevaldas möjligheter att ta ut föräldraledighet och annan tjänstledighet (bet. 2016/17:KU30). Utskottet ställde sig bakom förslaget i propositionen och konstaterade att motionsyrkandena därmed fick anses tillgodosedda.

Våren 2018 och våren 2020 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om möjlighet till föräldraledighet från alla former av politiska uppdrag (bet. 2017/18:KU33 och bet. 2019/20:KU15). Utskottet hänvisade till de bestämmelser som trätt i kraft genom den nya kommunallagen som innebär att kommuner och regioner kan besluta att ge kommunal- och regionråd möjlighet att vara t.ex. föräldralediga. Mot den bakgrunden var utskottet inte berett att ta initiativ till ytterligare ändringar av villkoren för förtroendevalda och andra som har politiska uppdrag.

Även våren 2022 behandlade utskottet ett yrkande om en möjlighet att vara föräldraledig från alla former av politiska uppdrag (bet. 2021/22:KU34). Utskottet ansåg att det var viktigt för en väl fungerande demokrati att skapa goda villkor för förtroendevalda och att tillvarata fritidspolitikers engagemang. Utskottet konstaterade också, liksom tidigare, att vissa förtroendevaldas möjlighet att bl.a. ta föräldraledigt hade tydliggjorts genom nya bestämmelser i kommunallagen. De närmare villkoren för förtroendevalda är dock i hög grad en fråga för kommunerna, regionerna och de politiska partierna. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller tidigare ställningstaganden och är inte berett att förorda en översyn av möjligheten för fritidspolitiker att kombinera föräldraskap och arvoderat politiskt engagemang. Motionen avstyrks.

Kommunala och regionala anställningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa ett lagstadgat krav på att kommunala och regionala anställningar ska ske utifrån principen om förtjänst och skicklighet.

Motionen

I motion 2025/26:1302 av Dzenan Cisija (S) föreslås ett tillkännagivande om att införa ett lagstadgat krav på att kommunala och regionala anställningar, i likhet med vad som gäller för statliga anställningar, ska ske utifrån principen om förtjänst och skicklighet. Enligt motionären har flera uppmärksammade fall visat att den nuvarande ordningen riskerar att undergräva tilliten till kommunal verksamhet och skapa misstankar om nepotism. En tydlig och gemensam meritprincip för hela den offentliga sektorn skulle enligt motionären ge objektivitetsprincipen reellt genomslag och säkerställa att kompetens och meriter alltid väger tyngst när offentliga tjänster tillsätts.

Gällande rätt

Vid beslut om tillsättande av en statlig tjänst får enligt 12 kap. 5 § andra stycket RF avseende endast fästas vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Regeln om sakliga grunder gäller inte för tillsättning av kommunala tjänster. För sådana beslut blir prövningsgrunderna för laglighetsprövning i 13 kap. KL ytterst avgörande. Inom den offentliga förvaltningen gäller också objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF. Där föreskrivs att alla som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen ska iaktta saklighet och opartiskhet. På den kommunala sidan finns härutöver inte några generella regler i lag.

Av anställningsförfordningen (1994:373), som gäller arbetstagare hos myndigheterna under regeringen, framgår att beslut i ett anställningsärende får överklagas till Statens överklagandenämnd, vars beslut inte får överklagas (21 §). På den kommunala sidan kan ett anställningsbeslut, som nämnts, angripas med laglighetsprövning. Sådana överklaganden prövas av en förvaltningsdomstol med Högsta förvaltningsdomstolen som sista instans. Prövningen avser endast beslutets laglighet, dvs. den formella handläggningen, och inte beslutets lämplighet. Domstolen kan upphäva det överklagade beslutet men inte sätta ett annat beslut i dess ställe. Endast

kommunmedlemmar har rätt att överklaga. Om ett anställningsbeslut har upphävts vid en laglighetsprövning kan ett nytt anställningsförfarande bli aktuellt. En arbetssökande som förbigåtts har emellertid inte någon företrädesrätt till tjänsten i fråga.

Tidigare riksdagsbehandling

Principerna för tillsättning av kommunala tjänster behandlades av utskottet hösten 1981 (bet. 1981/82:KU6). I den då aktuella motionen föreslogs att det skulle införas en lagbestämmelse som i likhet med vad som gäller på den statliga sidan ålägger kommunerna att vid tjänstetillsättningar fästa avseende endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Utskottet ansåg att även kommunerna i princip bör följa allmänt erkända meritvärderingsprinciper såsom förtjänst och skicklighet vid tjänstetillsättningar. Utskottet ville emellertid framhålla att den lagstiftning som motionärerna förordade inte kunde genomföras utan en långtgående utbyggnad av besvärssystemet. En sådan förändring skulle bl.a. inverka på den kommunala självstyrelsen. Med hänvisning till det anförda avstyrktes motionen.

Våren 2014 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att rekryteringen till toppositioner inom kommunala myndigheter i större utsträckning borde ske genom internrekrytering i stället för att positionerna blir politiskt tillsatta (bet. 2013/14:KU12). Utskottet avstyrkte yrkandet och hänvisade till sina tidigare uttalanden om att kommunerna i princip borde följa allmänt erkända meritvärderingsprinciper såsom förtjänst och skicklighet vid tjänstetillsättningar.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet har uttalat tidigare bör kommunerna i princip följa allmänt erkända meritvärderingsprinciper såsom förtjänst och skicklighet vid tjänstetillsättningar. Utskottet är inte berett att förorda ett sådant lagstadgat krav som efterfrågas i motionen. Motionen avstyrks.

Kommunanställdas beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att ålägga kommuner ett tydligare arbetsgivaransvar för att säkerställa att deras anställda har kunskap om egenberedskap och kan vara förebilder för medborgarna.

Motionen

I motion 2025/26:2968 av Marlène Lund Kopparklint (M) föreslås ett tillkännagivande om att ålägga kommuner ett tydligare arbetsgivaransvar för

att säkerställa att deras anställda, i synnerhet vid kommunledningskontor, har kunskap om egenberedskap och kan vara förebilder för medborgarna. Motionären anser att en kommunledning som själv är förberedd signalerar seriositet och stärker tilliten hos både anställda och medborgare. Detta kan enligt motionären uppnås genom att man genomför utbildningsinsatser och informationskampanjer samt har tydliga förväntningar på att kommunanställda ska kunna klara sig själva vid en kris.

Gällande rätt

I lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, förkortad LEH, finns bestämmelser som syftar till att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och regioner ska därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar. Enligt 2 kap. 8 § LEH ska kommuner och regioner ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Pågående arbete

Regeringen gav den 30 mars 2023 en särskild utredare i uppdrag att göra överväganden om kommuners och regioners grundläggande ansvar och huvudsakliga uppgifter inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Den 30 september 2024 överlämnade utredningen betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). I betänkandet föreslås att en ny lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap ska ersätta LEH.

Utredningen bedömer bl.a. att det är av grundläggande betydelse att kommuners och regioners förtroendevalda och anställda har den kompetens som behövs för att de ska kunna agera på ett ändamålsenligt och effektivt sätt under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Särskilt det mycket allvarliga säkerhetspolitiska läget innebär enligt utredningen att det är av stor betydelse att utbildningar och övningar genomförs. Följaktligen föreslås att det i den nya lagen föreskrivs att kommuner och regioner ska ansvara för att förtroendevalda och anställda ges den utbildning och övning som behövs för att dessa ska kunna utföra sina uppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Utredningen bedömer att kommuner och regioner i stor utsträckning kommer att behöva samverka med och få stöd av länsstyrelserna, Socialstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vid genomförandet av utbildningar och övningar. (Den 1 januari 2026 bytte Myndigheten för samhällsskydd och beredskap namn till Myndigheten för civilt försvar.)

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har aviserat att propositionen Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig ska överlämnas till riksdagen i juni 2026.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att en utredning har föreslagit en ny lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap och att regeringen har aviserat en kommande proposition. Beredningen bör inte föregripas. Motionen avstyrks därför.

Kommunala konkurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa ett regelverk för hanteringen när en kommun hamnar på obestånd.

Motionen

I motion 2025/26:148 av Eric Palmqvist (SD) föreslås ett tillkännagivande om att låta utarbeta ett regelverk som reglerar vad som händer då en kommun hamnar på obestånd. Motionären anför att många kommuner står inför ekonomiska utmaningar och att det finns en risk för kommunala konkurser. I motionen efterfrågas därför ett regelverk som bl.a. reglerar statens åtagande, om och när en kommun ska tillåtas att göra konkurs samt vad som händer med kommunala tillgångar och den lokala självstyrelsen.

Gällande rätt

Frågan om huruvida en kommun kan försättas i konkurs regleras inte uttryckligt i lag, men i rättspraxis har det inte ansetts möjligt. I ett rättsfall där en person ansökte om att en kommun skulle försättas i konkurs anförde tingsrätten att kommunernas existens och styrelseskick har ett starkt grundlagsskydd i regeringsformen och att det på grund av detta inte ansågs vara möjligt att genom ett konkursförfarande sätta den kommunala demokratin ur spel genom att ersätta kommunfullmäktige med en konkursförvaltare. Det ansågs inte heller möjligt att genom ett konkursbeslut, och därav följande avveckling av kommunen, ingripa i kommunindelningen som gjorts med stöd i regeringsformen. Beslutet överklagades men lämnades utan bifall eftersom hovrätten gjorde samma bedömning som tingsrätten (RH 1996:75).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden med samma lydelse som det nu aktuella, senast våren 2025 (bet. 2024/25:KU26). Utskottet var då inte berett att ställa sig bakom något tillkännagivande om att införa ett regelverk för hanteringen när en kommun hamnar på obestånd. Motionsyrkandet avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom något tillkännagivande om att införa ett regelverk för hanteringen när en kommun hamnar på obestånd. Motionen avstyrks.

Revision och ansvarsprövning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den kommunala revisionen och införande av obligatoriska kommunjurister.

Motionerna

I motion 2025/26:85 av Josef Fransson (SD) föreslås ett tillkännagivande om att ändra kommunallagen så att det blir obligatoriskt för kommuner av en viss storlek att ha en kommunjurist som lyder under oppositionen. Detta skulle enligt motionären sätta press på styret att agera lagligt och förståndigt och höja nivån på kommunpolitiken.

I motion 2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att de revisorer som granskar politiker inte ska tillsättas av politiker. Motionärerna anser att det bör ifrågasättas att kommunpolitiker kan välja sina partivänner för granskning av den egna verksamheten. Regeringen bör enligt motionärerna ändra detta förfarande.

I motion 2025/26:1760 av Boriana Åberg (M) föreslås ett tillkännagivande om att avpolitisera den kommunala revisionen. Enligt motionären finns det skäl att ifrågasätta hur oberoende förtroendevalda revisorer är, eftersom de så gott som uteslutande nomineras av de partier som är representerade i fullmäktige.

I motion 2025/26:3119 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda ett inrättande av en revision för kommunal verksamhet med Riksrevisionens arbete för statlig verksamhet som förebild. Syftet är att ge stöd till och insyn i kommunsektorns effektiviseringsarbete.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 10 § KL ska kommuner och regioner utse revisorer för granskning av den kommunala verksamheten. Närmare reglering av revisorerna finns i 12 kap. KL. Enligt 12 kap. 4 § KL ska fullmäktige efter ett ordinarie val välja revisorer för granskning av verksamheten under de fyra följande åren. Vid en samlad revision av hela verksamheten ska minst fem revisorer väljas (12 kap. 5 §). Vid en särskild revision för granskning av en viss eller vissa nämnders verksamhet ska minst fem revisorer väljas för varje nämnd eller grupp av nämnder. Av 4 kap. 3 § KL följer att den som är vald till ledamot eller ersättare i fullmäktige inte är valbar som revisor inom kommunen eller regionen. Genom 2017 års kommunallag förtydligades valbarhetshindren genom en bestämmelse som anger att en revisor inte heller ska kunna väljas till ledamot eller ersättare i fullmäktige (4 kap. 4 § KL).

Revisorerna granskar enligt 12 kap. 1 § årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas eller fullmäktigeberedningarnas verksamhetsområden. I sin granskning ska revisorerna biträdas av sakkunniga som de själva väljer och anlitar i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionssed (12 kap. 8 §). I 2017 års kommunallag stärktes de sakkunnigas roll genom att de gavs en ovillkorlig rätt att yttra sig vid fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen (5 kap. 32 § KL). Revisorerna ska enligt 12 kap. 12 § KL varje år till fullmäktige lämna en berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående budgetåret (revisionsberättelse). Av 12 kap. 13 § följer att anmärkning får riktas mot de förtroendevalda i nämnder och fullmäktigeberedningar och att revisionsberättelsen ska innehålla ett särskilt uttalande om huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

Revisorerna granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmanarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 10 kap. 2–6 §§ KL, även verksamheten i de juridiska personerna. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Förslag till budget för revisorerna upprättas enligt 11 kap. 8 § KL av fullmäktiges presidium. Bestämmelsen infördes genom 2017 års kommunallag för att stärka revisionens oberoende gentemot de granskade organen (prop. 2016/17:171 s. 241 f.).

I förarbetena till 2017 års kommunallag gjorde regeringen bedömningen att den rådande ordningen med förtroendevalda revisorer som ansvarar för både förvaltnings- och redovisningsrevision skulle behållas (prop. 2016/17:171). Regeringen anförde bl.a. följande (s. 241):

Den kommunala revisionen har varit föremål för flera reformer de senaste decennierna. Många åtgärder har vidtagits för att stärka oberoendet och professionaliteten. All verksamhet i kommuner bygger på nämndmodellen där förtroendevalda är ansvariga. Inom en sådan modell är det inte anmärkningsvärt att även fullmäktiges kontroll genom revision bedrivs på

motsvarande sätt. Om systemet med förtroendevalda revisorer avskaffades skulle det innebära en förändring av kommunernas organisationsmodell och ett ingrepp i det kommunala självstyret. Den kommunala förvaltningsrevisionen är till sin karaktär politisk, och de som granskas är till stor del förtroendevalda. Granskningen ska därför ledas av förtroendevalda. De förtroendevalda revisorerna har stor kompetens när det gäller hur kommunen eller landstinget är organiserat och om lokala förhållanden. Det kan ifrågasättas om en helt yrkesmässig revision kan upprätthålla motsvarande kunskap. Om revisionen t.ex. ska upphandlas kan upparbetad kompetens förloras varje gång en ny upphandling görs. Långsiktigheten i revisionsarbetet blir då lidande. Det bör också uppmärksammas att den politiska minoritetens insyn i revisionen med en sådan modell riskerar att försvinna. Det nuvarande systemet har också i allt väsentligt fungerat väl.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motioner om att förstärka den kommunala revisionen. Motionerna har avstyrkts av utskottet med hänvisning dels till redan genomförda ändringar i kommunallagen som innebar en sådan förstärkning (bet. 2010/11:KU24), dels till den då pågående beredningen av de förslag som lämnats av Utredningen om en kommunallag för framtiden (bet. 2014/15:KU18).

Frågan om att förstärka den kommunala revisionen behandlades även av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet delade då regeringens uppfattning att den rådande ordningen med förtroendevalda revisorer som ansvarar för både förvaltnings- och redovisningsrevision borde behållas. Utskottet konstaterade att regeringen i propositionen dessutom lämnat vissa förslag som ytterligare skulle förstärka revisionens oberoende. Det saknades därför enligt utskottet skäl att ställa sig bakom motionerna. Motionsyrkandena avstyrktes.

Vid behandlingen av motionsyrkanden om den kommunala revisionen våren 2023 vidhöll utskottet sina tidigare uttalanden (bet. 2022/23:KU29). Vidare konstaterade utskottet att Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner i betänkandet En god kommunal hushållning (SOU 2021:75) hade lämnat förslag om den kommunala revisionen och fullmäktiges ansvarsprövning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att den pågående beredningen av utredningens förslag inte borde föregripas.

Hösten 2023 behandlade utskottet regeringens proposition 2022/23:119 Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner. Till grund för propositionen låg den ovannämnda utredningen som bl.a. hade föreslagit ett utökat uppdrag för revisorerna att granska att reglerna följdes inom den ekonomiska förvaltningen. Regeringen delade inte utredningens bedömning och föreslog därför inte någon sådan förändring av regelverket (prop. 2022/23:119 s. 28 f.). Utskottet hade inga invändningar mot regeringens bedömning i denna del (bet. 2023/24:KU2).

Senast utskottet behandlade motionsyrkanden om revision och ansvarsprövning var våren 2025 (bet. 2024/25:KU26). Utskottet vidhöll då sina

tidigare uttalanden och noterade vidare att frågor som rör den kommunala revisionen nyligen hade övervägts av Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner. Mot denna bakgrund var utskottet inte berett att ställa sig bakom någon översyn av regelverket för den kommunala revisionen. Inte heller när det gällde frågan om att göra det obligatoriskt för kommuner av en viss storlek att ha en kommunjurist som lyder under oppositionen såg utskottet skäl att ta något initiativ. Motionsyrkandena avstyrktes därmed.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden om den kommunala revisionen och är inte berett att ställa sig bakom någon översyn av regelverket för den kommunala revisionen. Inte heller när det gäller frågan om att göra det obligatoriskt för kommuner av en viss storlek att ha en kommunjurist som lyder under oppositionen ser utskottet skäl att ta något initiativ. Motionsyrkandena avstyrks.

Kommunala folkomröstningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att underlätta folkinitiativ.

Motionen

I motion 2025/26:1717 av Jonas Andersson (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att sänka det lagstadgade kravet på andelen initiativtagare vid folkinitiativ till minst 5 procent av de röstberättigade kommun- eller regioninvånarna. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda fler förslag som underlättar genomförandet av folkinitiativ.

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 2 § KL får ett ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga väckas i kommun- eller regionfullmäktige av minst 10 procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgift om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Namnunderskrifter som är äldre än sex månader ska inte räknas.

Om ett folkinitiativ har väckts ska fullmäktige besluta att en folkomröstning ska hållas om följande två villkor är uppfyllda: dels ska den fråga som

initiativet avser vara sådan att fullmäktige kan besluta om den, dels ska minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna inte rösta mot förslaget (5 kap. 37 § KL).

De närmare formerna för hur kommunala folkomröstningar ska gå till anges i lagen om kommunala folkomröstningar.

När bestämmelserna om folkinitiativ infördes fick ett sådant väckas av minst 5 procent av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna, och ett folkinitiativ kunde avslås av fullmäktige med enkel majoritet. I motiven uttalades att folkinitiativet skulle stärka den lokala demokratin och öka enskilda kommunmedlemmars inflytande på den kommunala verksamheten samtidigt som förslaget ansågs väl avvägt i förhållande till den representativa demokratin (prop. 1993/94:188 s. 49 f.).

Den 1 januari 2011 gjordes vissa lagändringar i syfte att förstärka folkinitiativet (prop. 2009/10:80). Som redovisas ovan måste ett folkinitiativ nu stödjas av fler röstberättigade kommun- eller regionmedlemmar, men om ett initiativ har fått tillräckligt många namnunderskrifter ska det som huvudregel hållas en folkomröstning. Endast en kvalificerad majoritet av fullmäktiges ledamöter kan avslå ett folkinitiativ.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om folkinitiativ och kommunala folkomröstningar i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Någon förändring i sak i fråga om kommunala folkomröstningar föreslogs inte i propositionen. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet att frågan om folkinitiativ nyligen hade varit föremål för utredning och att utredningen inte hade funnit skäl att föreslå några förändringar av de grundläggande principerna för folkinitiativet. Ordningen med att det krävs ett stöd av 10 procent av de röstberättigade för att väcka ett folkinitiativ och två tredjedelar av fullmäktige för att avslå det innebar enligt utredningen en bra avvägning mellan det representativa beslutsfattandet och inslaget av deltagardemokrati. Utskottet instämde i denna bedömning och avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena om att reformera regleringen av kommunala folkomröstningar.

Även våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om folkinitiativ och kommunala folkomröstningar. Utskottet noterade i det sammanhanget det utredningsarbete som gjorts och fann inte skäl att då ta några initiativ med anledning av motionerna (bet. 2018/19:KU31).

När motionsyrkanden om folkinitiativ och kommunala folkomröstningar senast behandlades, våren 2025, hänvisade utskottet till sina tidigare ställningstaganden och avstyrkte yrkandena (bet. 2024/25:KU26). En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att ta initiativ till sådana åtgärder för att underlätta folkinitiativ som efterfrågas i motionen. Motionsyrkandena avstyrks.

Pensionärsråd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta pensionärsråd.

Jämför reservation 4 (S).

Motionen

I kommittémotion 2025/26:3645 yrkande 92 begär Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) ett tillkännagivande om att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta s.k. pensionärsråd. Enligt motionärerna behöver samhället bli bättre på att tillvarata äldre personers kompetens och erfarenhet. Uppgifterna för pensionärsråden kan variera, men de har som övergripande syfte att ge pensionärer inflytande och insyn i allmänna frågor som rör äldres levnadsförhållanden.

Bakgrund och gällande rätt

Socialstyrelsen diskuterade i rapporten Pensionärsråd i Sverige och Norden – Äldreuppdraget 2000:6 erfarenheter från lokala pensionärsråd i Sverige och de övriga nordiska länderna. En enkätundersökning bland pensionärsråden som genomfördes 1997 visade att mindre än hälften av de kommunala pensionärsråden ansåg att de fungerade tillfredsställande. I rapporten hänvisades till att Danmark och Norge sedan början av 1990-talet hade en tvingande lagstiftning om pensionärsråd. Även i Sverige hade det förts en diskussion om lagstiftning. Det var dock osäkert, anförde Socialstyrelsen, om lagstiftning verkligen skulle leda till ett större inflytande. För att pensionärsråden skulle fungera bättre krävdes det enligt myndigheten dels att politiker och tjänstemän tog till vara den resurs som råden kunde utgöra, dels att pensionärsledamöterna var väl insatta i de frågor som behandlades och vågade och orkade ställa berättigade krav.

I 8 kap. 3 § KL finns en bestämmelse om brukarinflytande som anger att nämnderna ska verka för att samråd sker med dem som brukar deras tjänster. I förarbetena framhålls att nämnderna själva bestämmer de närmare formerna för hur samråd med brukarna ska ske och att särskilda organ, t.ex. pensionärsråd, kan inrättas för samråd (prop. 2016/17:171 s. 391).

Pågående arbete

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför en regelbunden undersökning om den lokala demokratin i kommuner och regioner, med fokus på vilka möjligheter medborgarna har att påverka mellan valen. I den senaste undersökningen, som avsåg situationen 2023, deltog 257 kommuner och 18 regioner. Av de svarande kommunerna uppgav 94 procent att de hade ett medborgarråd för äldre personer. Av de svarande regionerna uppgav samtliga att de hade ett medborgarråd för äldre (SCB Statistikdatabasen 2025).

Tidigare riksdagsbehandling

Socialutskottet avstyrkte våren 2001 en motion om lagstiftning om pensionärsråd (bet. 2000/01:SoU9). Socialutskottet framhöll att många äldre aktivt deltar i föreningsliv och frivilligverksamheter liksom i politiska organisationer. Utskottet betonade betydelsen av såväl pensionärsorganisationernas arbete som pensionärsråden men instämde i Socialstyrelsens bedömning att det var osäkert om en lagstiftning om pensionärsråd skulle leda till ett större inflytande för dessa. Utskottet ansåg att det var upp till kommunerna och regionerna att utveckla pensionärsrådets verksamhet ytterligare och att bättre ta till vara dessas kunskap och kompetens. Socialutskottet gjorde samma bedömning våren 2002 (bet. 2001/02:SoU12).

Konstitutionsutskottet behandlade motioner om kommunala pensionärsråd våren 2009 och våren 2013 (bet. 2008/09:KU11 och bet. 2012/13:KU22). Utskottet avstyrkte då yrkandena med hänvisning till socialutskottets tidigare bedömning som riksdagen ställt sig bakom. Våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om pensionärsråd med hänvisning till att den pågående beredningen av Demokratiutredningens förslag inte borde föregripas (bet. 2017/18:KU33).

När utskottet våren 2025 behandlade en motion om att göra det obligatoriskt med kommunala och regionala pensionärsråd noterade utskottet att medborgarråd för äldre personer fanns i det stora flertalet kommuner och regioner (bet. 2024/25:KU26). Motionsyrkandet avstyrktes därför. En reservation lämnades (S).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att medborgarråd för äldre personer i dag finns i det stora flertalet kommuner och regioner. Utskottet ser därför inte skäl att ta något initiativ till att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta pensionärsråd. Motionsyrkandet avstyrks.

Reservationer

1. Kommunal samverkan m.m., punkt 1 (C)

av Muharrem Demirok (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 44 och avslår motion

2025/26:3130 av Kristina Axén Olin (M).

Ställningstagande

Om vi ska klara servicen i landets alla delar är det dags att differentiera kommunernas ansvarsområden. Jag vill möjliggöra en differentierad ansvarsfördelning på kommunal nivå som lägger grunden för att beslut fortsatt kan fattas nära medborgarna, exempelvis när det handlar om förskole- och skolverksamhet. Däremot ska det finnas förutsättningar för kommunerna att på frivillig väg flytta verksamhetsområden som i praktiken är så starkt reglerade av staten att utrymmet för kommunalt självstyre är mycket begränsat. Överflyttningen ska kunna ske till en annan kommun om båda kommunerna är överens om det. Det kan vara aktuellt inom flera områden, som exempelvis hälso- och miljöskydd eller ekonomiskt bistånd. Det ska även vara möjligt för kommuner att på frivillig väg flytta över ansvarsområden från kommunal till regional nivå.

För många små kommuner är det i dag svårt eller orimligt dyrt att rekrytera den specialistkompetens som behövs för handläggning eller myndighetsutövning inom vissa områden. Det finns också enligt lagar och förordningar åtaganden som är orimligt kostsamma för små kommuner. Förhoppningen är att en differentierad ansvarsfördelning kan råda bot på en del av dessa utmaningar. Kommuner kan också få bättre möjlighet att stötta dem som utsätts för våld i nära relationer genom att komma överens om hur de som är utsatta kan få söka stöd i andra kommuner än där de är skrivna.

Kritiker till en differentierad ansvarsfördelning menar att den är onödig eftersom många verksamhetsområden kan hanteras genom samarbeten såsom gemensamma nämnder, kommunalförbund och samordningsförbund. Jag anser att det ena inte utesluter det andra. Med en differentierad ansvarsfördelning får kommunerna ytterligare ett verktyg i sin verktygslåda, och på

så sätt ökar deras chanser att leverera en tillfredsställande offentlig service till sina medborgare.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

2. Nytt frikommunförsök, punkt 2 (C)

av Muharrem Demirok (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C) yrkande 45.

Ställningstagande

Under 1980-talet pågick det s.k. frikommunförsöket som genomfördes inför 1991 års revidering av kommunallagen. Syftet var att göra det möjligt för kommuner och landsting att på försök undantas från specifika statliga regler. Kommunerna och landstingen fick ansöka om vad de ville bli befriade från, medan regeringen beviljade dispens från regelverket. Många ville få möjlighet till friare organisationsformer, men försöken innefattade också utökningar av det kommunala ansvarsområdet.

Jag anser att det är dags för ett nytt, mer långtgående frikommunförsök i syfte att testa de tankar och utvecklingsförslag som finns lokalt och regionalt. Försöksverksamheterna ska syfta till att stärka kommunsektorns kapacitet, konkurrenskraft och självstyre och ska möjliggöras genom författningsändringar, dispenser och undantag.

Ett nytt försök med frikommuner bör också kunna användas för att pröva ett antal förenklingar i beslutsprocesserna för små kommuner. Ett sådant exempel kan vara att ge möjlighet till direktvalda kommunstyrelser som likt de gamla kommunalnämnderna kan vara fullmäktige och kommunstyrelse i ett. Även antalet ersättare till kommunala uppdrag kan vara en fråga som är värd att pröva och utreda i syfte att öka delaktigheten och möjligheten att fatta beslut.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Kommunal kompetens, punkt 3 (V)

av Jessica Wetterling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3440 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 39.

Ställningstagande

Jag menar att kommuner och regioner ska ha rätt att bojkotta stater som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt. Under apartheidregimen i Sydafrika stiftades en tillfällig lag som gav kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder för att stoppa Sydafrikas apartheidbrott. Jag menar att kommunmedborgare bör kunna ha en rimlig förväntan på att deras skattepengar inte går till och understödjer stater som bryter mot internationell rätt. Beslutet ska grunda sig på beslut av t.ex. FN eller Internationella domstolen eller på en arresteringsorder från Internationella brottmålsdomstolen. Regeringen bör återkomma med ett förslag om lagstiftning som ger kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder mot länder som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt.

4. Pensionärsråd, punkt 18 (S)

av Jennie Nilsson (S), Hans Ekström (S), Mirja Räihä (S), Per-Arne Håkansson (S) och Peter Hedberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 92.

Ställningstagande

Samhället behöver bli bättre på att tillvarata äldre personers kompetens och erfarenhet. För att öka äldres inflytande vill vi göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta s.k. pensionärsråd. Uppgifterna för pensionärsråden kan variera, men de har som övergripande syfte att ge

pensionärer inflytande och insyn i allmänna frågor som rör äldres levnadsförhållanden. Det sker genom överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för pensionärsorganisationer och kommunernas styrelser och nämnder.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2025/26

2025/26:85 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förändring av kommunallagen så att en kommunjurist som lyder under oppositionen blir tvingande för kommuner över en viss storlek, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:86 av Josef Fransson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglera nivåerna på partistöd och partistödsliknande förmåner i kommunallagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:148 av Eric Palmqvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utarbeta ett regelverk som reglerar vad som händer då en kommun hamnar på obestånd, i enlighet med motionens intentioner, och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:436 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att öka kommuners och regioners möjlighet att ansluta sig till de statliga demokrativillkoren och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:446 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för fritidspolitiker att bättre kombinera föräldraskap och arvoderat politiskt engagemang och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:550 av Johan Andersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att villkora rätten till mandatstöd för partier med att en person faktiskt innehar mandatet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:1302 av Dzenan Cisija (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ till att införa ett lagstadgat krav på att även kommunala och regionala anställningar, i likhet med vad som gäller för statliga anställningar,

ska ske utifrån principen om förtjänst och skicklighet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1388 av Karin Sundin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka regionerna i sin roll att på demokratisk grund driva, leda och samordna det regionala utvecklingsuppdraget och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1717 av Jonas Andersson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka det lagstadgade kravet gällande andelen initiativtagare vid folkinitiativ till minst 5 procent av de röstberättigade kommun- eller regioninvånarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda fler förslag som underlättar genomförandet av folkinitiativ och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:1760 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda en avpolitisering av den kommunala revisionen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2536 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eventuella förslag om sammanslagning av kommuner och regioner alltid ska föregås av en folkomröstning bland de berörda invånarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utarbeta och föreslå lagändringar som säkerställer att en folkomröstning måste genomföras innan beslut om sammanslagning av kommuner och regioner kan fattas och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2552 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag för att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige vid allvarlig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag för att domstol

- ska kunna återkalla uppdrag som ersättare i kommunfullmäktige vid allvarlig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag för att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ledamot i regionfullmäktige vid allvarlig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag för att domstol ska kunna återkalla uppdrag som ersättare i regionfullmäktige vid allvarlig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2594 av Mattias Eriksson Falk och Roger Hedlund (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att reglera utskott i kommunallagen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:2968 av Marlène Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ålägga kommuner ett tydligare arbetsgivaransvar för att säkerställa att deras anställda, i synnerhet vid kommunledningskontor, har kunskap om egenberedskap och kan vara förebilder för medborgarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3086 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en harmonisering av Sveriges kommunfullmäktigesammanträden till måndagar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett system där alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över partitillsatta positioner i primär- och sekundärkommuner i syfte att göra dessa till partimandat och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om revisorer som granskar politiker ska tillsättas av andra än politiker och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3119 av Hans Eklind och Larry Söder (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett inrättande av en revision för kommunal verksamhet med Riksrevisionens

arbete för statlig verksamhet som förebild och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3130 av Kristina Axén Olin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket kring lokaliseringsprincipen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3185 av Elisabeth Thand Ringqvist m.fl. (C):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör ges möjlighet att på frivillig väg flytta verksamhetsområden som är starkt reglerade av staten till annan kommun eller till regional nivå och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt frikommunförsök bör genomföras där kommuner och regioner kan ansöka om att genomföra försöksverksamheter som utvecklar de demokratiska processerna och underlättar möjligheten att klara sina offentliga åtaganden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2025/26:3440 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om lagstiftning som ger kommuner och regioner möjlighet att vidta bojkottåtgärder mot länder som bryter mot mänskliga rättigheter och internationell rätt och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:3645 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det obligatoriskt med kommunala och regionala pensionärsråd och tillkännager detta för regeringen.